

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Disputatio II. De externo effectu charitatis, qui est eleemosyna

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

At ita potest esse defra amicitia, & gratitudo ob singularia beneficia, ut vincat pietatem, quæ ærentis circumstantiis videtur indebita. Quod verò non teneatis probò, quia esto consanguineus ob mala opera in re facta aliquid de iure sibi debito amiserit, remittere illis possum, & ius illæsum, & integrum, quod à natura habent, conseruare.

11. Quod si fratrem compares cum amico, & benefactore. Affirmat Lorca 2. 2. q. 26. art. 9. n. 4. ratò fore peccatum mortale amico, & benefactori postponere, iuxta illud *Proverb. 18.* Vir amabilis ad societatem magis amicus erit, quam frater. Dicendum tamen est semper esse peccatum mortale in extrema necessitate præferre amicum, & benefactorem fratri, nisi in casu superius dicto, cum frater iura fraternitatis violasset, vel amicus esset insignillimus benefactor, quia coniunctio fraternitatis est nimis stricta, quam derogari non debeat ob quæcumque signa amicitia, & benevolentia. Adde, ad exaggerandam alicuius amicitiam vtimur comparatione fraternæ dilectionis, & affirmamus illos amare, ac si fratres essent. Ergo fratres amici per se sunt necessitudo præferendi. Neque obstat locus *Proverb. 18.* tibi enim tantum significatur societate amici nos magis delectari, quam cuiuslibet consanguineis vel significat interdum amicum esse nobis fideliorum, & utiliorum fratre. Ex quo tamen non sequitur esse in necessitate præferendum.

12. Hinc inferitur, quid dicendum sit de patre, vxore, filio, & fratre comparatis cum creditore?

Respondeo hos in extrema necessitate existentes creditori esse præferendos, quia cessat obligatio soluendi debitum, cum hos habes extremè indigentes. ita Torres *disp. 82. dub. 9. ad fin.* Bonac. *disp. 3. q. 4. punct. 4. n. 3.* Lessius *l. 2. c. 16. n. 14.* Coninch. *disp. 25. dub. 9. n. 163. c. 169.* Imò si graui necessitate laborant, non videtur improbabile hos creditori simili necessitate laboranti posse præferri, quia tui necessitas grauis & excusat à restitutione debiti antea contracti, vt defendit Lessius *lib. 2. cap. 16. dub. 1. n. 20.* Ergo etiam necessitas horum, qui ita tibi coniuncti sunt, reputare enim potes propriam eorum necessitatem.

13. Tertio dubitatur comparando coniunctos in eodem ordine, quos debeas præferre, cum omnibus occurrere non possis. Communis est sententia in coniunctione naturali patrem omnibus esse præferendum, secundò matrem, tertio vxorem, quarto filios, quia illo ordine sunt tibi coniunctiores. sic Coninch. *disp. 25. de charitate, dub. 9. num. 149.* Bonacina *disp. 3. quest. 4. punct. 5. numer. 2.* Suarez *disp. 9. sect. 4. à num. 5.* Valent. 2. 2. *disp. 3. quest. 4. part. 5. post medium.* Sed aliqui Doctores hunc ordinem inuertunt. Affirmant namque matrem patri esse præferendam, tum quia magis amat filium, tum quia in eius educatione plus laborat.

Sed absolute retinenda est communis sententia; neque enim hæ rationes præponderant ei, quàm pater pro se habet, scilicet esse filij principium: ob cuius causam tenetur artius, quàm mater filio providere, & illius curam gerere: Alij affirmant vxorem parentibus esse præferendam, iuxta illud *Genes. 2.* Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adheret vxori suæ, & Matth. 19. *Iam non sunt duo, sed vna caro.* Sed quilibet se ipsum præferre debet parenti. Ergo etiam vxorem præferre debet. Cæterum hæc non conuincunt; quia hæc solum probant quoad electionem status vxorem esse præferendam, & quoad ea, quæ ad gubernationem domus pertinent, non tamen quoad extremam necessitatem. Alij deinde præponunt filios, tum parentibus, tum vxori parentibus præponunt, quia amor filiorum est antiquior, & cura illis prouidendi artior est in parte, quam in filio respectu parentis, iuxta illud 2. ad Corinth. 12. *Nec enim debent filij parentibus thesaurizare, sed parentes filiis.* Vxori autem præponunt ob eandem rationem, & quia vxor assumitur propter filios gignendos, sic Valent. 2. 2. *disp. 3. quest. 4. punct. 5. vers. 10. decimo sequitur.* At credo parentes semper esse præferendos filiis in casu necessitatis, tum quia beneficium à patre acceptum, est omnium maximum, siquidem ex illo habes esse. Ergo sicut Deus omnibus præferendus est, quia tibi consulti esse, ita suo modo tuus pater omnibus præferri debet; tum quia occisio patris, aut illius maledictio grauius peccatum est, quàm occisio, & maledictio filij, vt constat *Exod. 12. c. Leuit. 20.* Ergo auxilium pro conseruanda illorum vita magis est debitum. Fateor tamen appetitum sepe inclinare magis ad amorem filiorum, quàm e contra: non tamen inde inferatur patrem non esse præferendum; cum charitas, & inclinatio rationalis nature ad patrem potius, quàm ad filium propendat. Neque obstat locus Pauli ad Corinth. 12. quia solum probat extra necessitatem filios, præcipue non emancipatos esse parentibus præferendos, quia filius sub cura, & prouidentia parentum existentibus tenetur pater, tum in temporalibus, tum in spiritualibus prouidere, & inuigilare pro maiore illorum profectu. Adde, neque etiam extra necessitatem in temporalibus tenetur filius, est possit prius aliis filiis prouidere, quàm parenti, quia prouidendo parenti, prouidet & sibi, cum bona parentis iure hereditatis ad ipsum deuentiant, & nemo tenetur aliis cum iactura propriorum bonorum extra necessitatem occurrere. sic Coninch. *disp. 25. dub. 6. n. 146.*

De vxore non est ita certum, an debeat filiis præferri? Credo probabilis cum Suarez, Bonacina, Coninch. & aliis esse præferendam, tum quia est principium filiorum, tum quia est tibi intimo vinculo coniuncta. Neque solum propter filios assumitur, sed ad vitæ solatium. Copula autem est, quæ propter filios gignendos, vel sedandas tentationes allamenda tantum est.

14. Aduerte tamen inter hos consanguineos ita strictè iunctos, non esse mortale, assignatum ordinem inuertere; quia excessus coniunctionis non est ita grauis, & quia non est satis constans, qui excedat. sic Bonac. *disp. 3. q. 4. punct. 5. n. 2.* Suarez. *disp. 9. sect. 4. n. 8.* Secundò aduerto supradictum ordinem seruandum esse, cæteris paribus. Nam si pater sit crudelis, & mater benefica, sine dubio mater præferenda est, quia vitra vinculum coniunctionis naturalis addidit benevolentia vinculum. sic D. Thom. 2. 2. q. 26. art. 10. *Re-ginald. lib. 4. n. 311.* Bonac. *disp. 3. q. 4. punct. 5. n. 2.*

15. Quod dictum est de his consanguineis, dicendum est de reliquis, illos esse aliis præferendos, cæteris paribus, qui tibi magis coniuncti sunt; & proportione seruata, dicendum est de tibi coniunctis spirituali titulo; patrem, inquam, spiritualem præferendum esse filio spirituali, & hunc fratibus spiritualibus. sic Bonacina *supra num. 4.* At si filius spiritualis non tantum sit filius in lata significatione, qualis est tua industria ad fidem conuerfus, sed etiam stricta, videlicet quia sub tua cura est, quia illius es pastor, censo eius bonum patri spirituali præferendum esse; quia pater spiritualis non est tibi commendatus, sed potius tu ipsi subditus autem tibi omnino commendatus est. Ergo teneris subditum præferre cuiuslibet alij, qui tibi naturaliter non est coniunctus.

16. Duplex restat comparatio. Prima benefactoris cum beneficiario, qui debeat præferri?

Respondeo benefactorem ex hoc titulo semper præferri debere, quia beneficium acceptum obligat recipientem, vt gratum se benefactori ostendat. At beneficium datum non obligat ad vitam gratitudinem. Cum hoc tamen stat, beneficium sæpe ardentius diligi à benefactore, vt rectè probat D. Thomas 2. 2. q. 26. art. 11. Valent. *disp. 3. q. 4. punct. 5. in fine, vers. 10. undecimo sequitur.* Suarez. *disp. 9. sect. 4. n. 9.*

Secunda comparatio est peccatoris cum iusto, fidelis cum infideli. Et respondeo cæteris paribus fidelem, & iustum peccatori, & infideli esse præferendum, sicut & magis iustum minus iusto, quia in illo genere coniunctionis artius tibi iunguntur, & videtur constare ex illo ad Galat. 6. *Dum tempus habemus operemus bonum, ad omnes, maxime ad domesticos fidei, sic ex communi sententia tradit Coninch. disp. 13. dub. 9. num. 142.* Cæterum credo te posse, (est non tenearis) peccatorem in extrema necessitate temporali laborantem præferre homini iusto: quia in peccatore est periculum æternæ condemnationis, quod non adest in iusto. Deinde quia in peccatore videtur sensum cum corporali necessitate adesse spiritualem. sic Bonac. *disp. 3. q. 4. punct. 5. n. 3. fine.*

DISPUTATIO II.

De externo effectu charitatis, qui est elemosyna.

VARIJ enumerant effectus charitatis, alij interni alij externi. Interni sunt complacentia, desiderium, gaudium, in bono Dei, & proximi, misericordia in proximum, quæ consistit in compassione alienæ miseræ: de quibus effectibus nihil speciale notandum occurrit, videatur D. Thom. 2. 2. q. 27. art. 2. c. 30. vbi eos optime explicat. filij sunt effectus externi charitatis, in quibus explicandis DD. sermonem protrudunt. Primus est generalis, qui est beneficentia, quæ, vt ait D. Thom. 2. 2. q. 31. communiter receptus, consistit in faciendo alicui bene: at quia dupliciter proximo facere bene potes, corporaliter, inquam, & spiritualiter, ideo beneficentia diuiditur in corporalem, & spiritualem. Corporalis beneficentia arrogat sibi nomen elemosynæ, spiritualis beneficentia vocatur correptio; & iuxta hanc diuisionem disputatio erit de elemosyna, sequens de correptione.

PUNCTVM I.

Quid sit elemosyna, & quotplex.

1. Expenditur definitio elemosynæ, & à qua virtute procedat.
2. Duplex est beneficentia, corporalis, & spiritualis, & vtrique explicatur.

Elemosyna est alienæ miseræ subleuatio. sic diuus Thom. 2. 2. quest. 31. art. 1. & cum eo omnes Doctores. Hæc subleuatio si procedat ex voluntate præcisè, quæ tibi aliena miseriam displicet, eamque remouere intendis, erit actus exterior virtutis moralis.

moralis charitatis, scilicet misericordiae. Si autem procedit ex voluntate placendi Deo placet enim ipsi, vt proximus ab ipso creatis beneficiis, eorumque misericordiam subleues, erit actus charitatis theologicae. Potes aliquando misericordiam pauperis subleuare ex effectu aliarum virtutum, verbi gratia ex effectu satisfaciendi Deo, & tunc erit actus imperatus a virtute penitentiae; vel ex effectu recognoscendi Deum, vt tui superiorem, omniumque Dominum; & tunc erit actus imperatus a virtute religionis. Semper tamen externa subleuatio misericordiae procedit immediate a virtute misericordiae, vel charitatis, quia semper procedit ex amore, quo intendis a proximo malum remouere, quae voluntas, cum sit voluntas beneficiandi illi, semper est voluntas charitatis theologicae, vel moralis. Neque est inconueniens inferiorem virtutem imperare posse superiori, quia non imperat superiori, nisi media voluntate, cui omnes virtutes subordinantur; & solum imperat, quatenus sibi vtilis est ad proprium finem consequendum. Cum autem superius virtus sapere vtilis sit inferiori virtuti ad suum finem consequendum, poterit inferior virtus superiori imperare. Quod exemplo virtutis penitentiae est manifestum. Ex effectu enim satisfaciendi Deo potes Deum amare super omnia, qui est actus charitatis. Item ex effectu virtutis spei, quae peras inferni vitare intendis, potes velle ita conteri, vt extra sacramentum gratiam consequaris, quod nisi per contritionem, quae a charitate procedit, fieri non potest. Ita ergo poteris velle ex effectu iustitiae, vel penitentiae, vel religionis alienam misericordiam subleuare, & actum charitatis theologicae, vel moralis virtutis elicere. Et in his communiter Doctores consentiunt (paucis exceptis) vt videre est apud interpretes, D. Thom. 2. 2. q. 31. art. 1. specialiter Valent. disp. 3. q. 9. punct. 1. Coninch. disp. 27. dub. 2. 2. Duplex est in genere beneficentia, sicut est duplex proximi miseria, alia est corporalis alia spiritualis: vtraque autem plures adus habet, iuxta plures proximi necessitates: hos comprehendit D. Thom. communiter receptus 2. 2. quaest. 31. art. 2. sequentibus verbis.

Visto poto, cibo, redimo, teo, colligo, condo. Consulo, castiga, dimittit, remitte, serora.

quaeque in Cathedris catholicis continentur. Corporales sunt vilitate infirmos, subleuando eorum infirmitatem opera & cura cui impensa potum sitientis, & cibum egentis tribuere, caprium redimere, nudum operire, peregrinum recipere, mortuum sepelire. Hinc constat sepelire mortuos opus esse misericordiae, quia subleuat magnam misericordiam, qualis est sepultura carere, & quia excitat fideles ad memoriam, vt pro defunctis orationes fundant. Qua de causa in Scriptura, & a sanctis Patribus plurimum hoc opus commendatur, vt pluribus exornat Valent. disp. 3. q. 9. punct. 1. Vnde peccatum est morale insepulchrum corpus relinquere, quod sine graui tuo incommodo sepeliri potest, sic Bannes 2. 2. quaest. 32. art. 2. conclus. 2. Torres disp. 81. dub. 1. Bonacina disp. 3. quaest. 4. de charitate punct. 6. nu. 1. Valent. supra, vers. ex quibus sunt testimonio. Coninch. disp. 25. dub. 3. num. 21. sine. Spirituales sunt docere ignorantem, consilium egentis praebere, errantem punire, iniuriam remittere, moerum consolari, patienter aduersitates & proximorum molestias ferre, pro viuus, & defunctis orare. Alia dantur tam spiritualia, quam corporalia opera, quae expressae in supradictis non continentur, vt recte probat Valent. 2. 2. disp. 3. quaest. 9. punct. 2. Sed quia haec sunt praecipua, & ad haec reduci possunt, ea de causa retinenda est haec communis diuisio, quamque Cathedris Pij V. approbavit. Neque video difficultatem alicuius momenti, in qua necesse sit immorari. Solum aduerto in praesenti disputatione esse praecipue sermonem de eleemosyna corporali: in sequenti, vbi agemus de correptione delinquentis, de eleemosyna spirituali.

Est de eleemosyna praecipuum tam diuinum, quam naturale, nulli Catholico esse potest dubium. Nam ipsa ratio nobis dicitur proximum esse amandum, quod fieri non potest, si in necessitate constituto non succurras. Non enim amor verbo, & lingua, sed opere, & veritate ostendendus est, Ioann. 1. cap. 3. In Scriptura autem toties necessitas eleemosynae commendatur, vt superuacuum censeam immorari in eius probatione. Pro omnibus testimoniis, quae adduci possunt sufficit locus. Mart. 25. vbi Christus Dominus testatur in extremo iudicio sententiam damnationis, vel salutis pronunciatum, iuxta illius studium, vel negligentiam. Qua via ergo commendari eleemosyna amplius poterat: Difficultas solum versatur in explicando tempore huius obligationis, quod in sequentibus praefare conabimur.

PUNCTUM II.

Quando obliget praecipuum eleemosynae.

- 1. Triplex est proximi necessitas, extrema, grauis, & communis, & quilibet explicatur.
2. Bona ex quibus est faciendae eleemosyna, alia sunt necessaria, alia superflua, & quae haec sint.
3. Non est obligatio ex charitate inquirendi eorum proximum, sufficit si paratus sis subuenire, secus si praesatis sis.

- 4. Obligatio ex charitate solum est, quando proximus patitur necessitatem, aliam non subleuandam.
5. In extrema necessitate ex necessariis statui, & superflua naturae teneris proximo subuenire.
6. Satis est probabile ex necessariis statui non esse obligationem subueniendi proximo extremam necessitatem patienti.
7. Non es obligatus magnas diuitias pro redimenda vita particularis proximi expendere.
8. Pro salute proximi non es obligatus Medicos a longe vocare, & medicinas exquisitas asserre.
9. Condemnato iuste ad mortem non teneris subuenire, tametsi facile possis.
10. Extra, extremam necessitatem aliqui negant se esse obligatum eleemosynam facere.
11. Proponitur secunda sententia affirmans.
12. Tertia sententia media via procedit.
13. Sub graui culpa obligaris proximo grauiter indigenti subuenire ex superfluis tuo statui.
14. Proponitur quaedam obiectio, & sit illi satis.
15. In communi necessitate pauperum aliquando obligaris eleemosynam facere de superfluis.
16. Fit satis argum. num. 10. & seq. adducit.
17. Eleemosyna in propellenda proximi aduersitate, & subleuanda eius necessitate sita est.

PRO huius explicatione praemitto primò triplicem esse proximi necessitatem, aliam extremam, aliam grauem, aliam communem. Extrema est, si proximus in probabili, & moraliter certo periculo vitae versetur, nisi illi succurras. Ad haec reduci potest periculum mutilationis membri, perpetui carceris, aut alicuius infirmitatis perpetuae; quia haec morti comparantur, ideòque a Doctoribus necessitas horum euentuum vocatur quasi externa. Grauis necessitas est, in qua proximus periculum moraliter certum subit alicuius damni, tum in corpore, tum in honore, tum in pecunia; & quo tamen nisi adiuuetur, se liberato non potest. Communis necessitas est, quam pauperes communiter pariuntur, cuique non possunt succurrere, nisi cum magna difficultate, & extraordinaria diligentia, sic Valent. 2. 2. disp. 3. q. 9. roto punct. 4. Coninch. disp. 25. dub. 8. à n. 112. Valquez in opus. de eleemosyna, c. 3. dub. 3. sub. n. 8. Suar. disp. 7. sect. 1. n. 4.

2. Secundo praemitto. Bona, ex quibus faciendae est eleemosyna, in duplici sunt differentia, Alia sunt superflua, seu non necessaria vitae tuae, & tuorum. Alia sunt necessaria, seu non necessaria tuae, sine quibus propriam vitam, & illorum, qui ad te pertinent, conseruare potes. Illa verò dicuntur non necessaria statui, sine quibus status conseruari potest. ac supradicti Doctores, & ex ipsis terminis liquet. Sed est aduertendum necessaria ad statum non spectanda esse, praecipue ex praesenti conditione, sed ex ea, quae probabiliter futura est; quare quae necessaria sunt ad infirmitatem, aut casum aliquem probabiliter contingentem, vel ad filios, aut domesticos in statu constituendos, vel ad conseruandum statum altiore, ad quem credis probabiliter promouendum, absolute necessaria statui dici debent. sic Coninch. disp. 25. dub. 8. n. 110. Suarez disp. 7. de charitate, sect. 3. n. 9. Valquez de eleemosyna, c. 1. dub. 3. num. 9. & 27. Bonacina disp. 3. quaest. 4. punct. 6. num. 5. Deinde est aduertendum plura bona neque esse ita necessaria statui, quin sine illis conseruari possit, licet non aequè bene, neque etiam esse ita superflua, quin statui conuenientia sine colligitur ex supradictis Doctoribus, cum dicunt necessaria statui non consistere in indiuisibili, sed latitudinem pati, & tradit expressè Valent. disp. 3. q. 9. punct. 4. vers. qua in re iudicanda. Bannes 2. 2. q. 32. art. 6. dub. 2. Torres disp. 81. dub. 4. Lorea disp. 39. num. 35. Coninch. disp. 27. dub. 8. conclus. 2. num. 130. Quapropter dici possunt statui absolute necessaria, si pulchritudini eius, & decentiae necessaria sint. Ex quibus fit, (vt bene dicit Coninch. supra & Valquez num. 27.) raro affirmari posse quemlibet habere statui suo superflua, quia raro de aliqua affirmari non potest ea bona quae habet, nec sibi, nec suis ad casus probabiliter contingentes, & statum altiore procurandum necessaria non esse.

3. Tertio praemitto tibi non esse obligationem ex charitate inquirendi eorum proximum, vt subuenias, sufficit, si paratus sis subuenire, cum tibi eius necessitas moraliter constet: quia praecipuum eleemosynae solum obligat necessitati visa subuenire, quod non leuiter colligitur ex illis verbis i. Ioann. 3. Qui videt fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, &c. quasi exculatus sit, si non viderit. Dixi ex charitate te non esse obligatum inquirere: nam si officium habeas praesatis, debes inquirere, quomodo se habeant subditi, & illorum necessitates inuestigare, quia illorum curam geris. sic Valentia 2. 2. disp. 3. q. 4. punct. 4. circa principium, vers. prima circumstantia. Nauarr. c. 24. num. 9. Ioann. Medin. de eleemosyna, quaest. 37. § ad id autem. Malderus quaest. 32. art. 6. dub. 2. in princip. Valquez in opuscul. de eleemosyna, capite 1. dubio 3. numer. 15. & capite 4. numer. 14. Corduba quaest. lib. 2. quaest. 14. Bonacina disp. 3. question. 4. puncto 6. numer. 10. Suarez disputation. 7. de charitate, section. 1. numer. 6. Quomodo autem constate tibi debeat de necessitate

N 4 proximi

DE... S... A... P... M...

proximi, vt obligatus sis subuenire, extra regula defini non potest; sed prudentis arbitrio mensurandum est. Illud certum, non sufficere testimonium patientis necessitate, quia in causa propria infirmum est ob praesumptam simulationem. sic Bonacina disp. 3. qu. 2. de charitate, punct. 6. num. 3. cum Malder. 2. 2. q. 32. art. 6. dub. 2. ad finem.

4. Quarto praemittit se solum esse obligatum proximo subuenire, cum eius necessitas tibi nota est, cognoscis alia via non esse subuevandam, si enim probabiliter praesumis alium succurrurum, non erit auxilium tuum necessarium, acque adeo respectu tui non erit ille proximus in necessitate. sic Nauarr. cap. 24. n. 5. Valent. 2. 2. disp. 3. qu. 9. punct. 4. versic. 2. in denique circumstantia. Coninch. disp. 27. dub. 8. num. 116. & fauet D. Thom. qu. 32. artic. 5. ad tertium, cum dicit tunc obligare elemosynam, quando apparet euident, & vrgens necessitas, nec apparet in promptu, qui ei subueniat, his positis.

5. Dicendum est in extrema proximi necessitate te obligatum esse ex necessariis, hoc est, conuenientibus statui, & superfluis naturae elemosynam facere. Alias nullum esset elemosynae praecceptum, si pro hoc tempore non obligaret. Neque charitati fieret satis, si bona temporalia tibi non simpliciter necessaria pro vita tui proximi non expenderes. sic ferè omnes Doctores, cum D. Thom. 2. 2. qu. 34. artic. 5. in corp. qui licet artic. 6. dicat hoc esse opus laudabile succurrere proximo ex superfluis naturae, & statui necessariis, non intendit affirmare esse opus consilij, sed esse opus licitum, & laudabile, vt bene aduertit Ioan. Medin. de elemosyna, qu. 1. §. verum. Valent. 2. 2. disput. 3. qu. 9. punct. 4. versic. neque sane est probabilis, col. 602.

6. Verum si bona expendenda ita sunt tuo, tuorumque statui necessaria, vt absque illis nulla ratione conservari status possit, sed necessariò ab illo cadere debes; censeo esse satis probabile te non esse obligatum ea in proximo particulari extremam necessitatem patiente expendere. sic latè, & optimè probat Agidius Coninch. disput. 27. dub. 8. à num. 134. conclus. 4. Primò, quia non videtur te obligandum esse vitam proximi conservare cum tam graui tuo detrimento, quale est te fieri miserum. Secundò, quia non teneris arctius vitam proximi conservare, quam propriam; sed propriam non teneris conservare cum amissione proprii status, alias omnes tuas opes deberes expendere in curatione alicuius infirmitatis, si scires hac via sanandum esse, & è contra moriendum. Item deberes te, & tuos in mendicitatem reducere, si alia via non posses à morte minata tibi ab inimico liberari; quae omnino videtur falsa. Tertio, quia reipublice vitilios videtur nobilem retinere statum, quam priuatum pauperem vitam finire. Ergo non teneris quilibet nobilis, & diues à suo statu cadere, vt vitam cuiuslibet conseruet. Neque obstat vitam esse bonum longè nobilius omnibus fortunae bonis, vt teneris omnia tua bona pro vita cuiuslibet expendere; quia si non potes illa expendere, quin tuam vitam facias miseram non teneris te miserum reddere, vt alium in vitam conserues. Esset enim te obligare ad malum aequè grate sustinendum, ac est illud, quod à proximo vitare contendis, quod nullo modo charitas dicere potest.

7. Imò addendum existimò te non esse obligatum magnas, opulentiaque diuitias expendere. vt, ter, vel quatuor mille aureos pro redimenda vita cuiuslibet priuati, etiam si obinde ab statu cadere non debeas. sic expresse tradit Coninch. disp. illa 27. dub. 8. num. 143. conclus. 6. & faciunt quae tradit Suarez disp. 7. de charitate, sect. 4. num. 4. Ratio est, quia ille sumptus in morali aestimatione, & quoad utilitatem reipublicae pretiosior est vita hominis priuati.

8. Ex quo sic, si proximus infirmetur, te non esse obligatum Medicos longè distantes vocare, & medicinas exquisitas afferre, etiam si scires hac via esse curandum, & è contra moriendum. Quia non teneris de vita proximi ita esse sollicitum. Neque charitas obligat extraordinariis medijs proximo succurrere, sed solum ordinarijs, & communibus. sic Coninch. num. 145. Fit secundò patienti periculum vitae ab inimicis, ni magnam summam expendas, te non esse obligatum expendere, etiam si obinde ab statu cadere non debeas, quia alias facili negotio possunt inimici reipublicam inopem reddere, obligando ciues ad grauem summam expendendam minando mortem captiuis.

9. Quae diximus intelligenda sunt de patiente necessitatem extremam à causa naturali intrinseca, vel à causa extrinseca iniusta. Nam si à causa extrinseca iusta necessitas inferatur, nullo modo teneris subuenire, hinc est te non esse obligatum condemnato iuste vt fame pereat, cibum praebere, & condemnato ad tritremes, & perpetuum carcerem pecunia liberare, esto possis. Ratio est, quia reipublice aequè vile est, & fortè vitilios, vt delinquens poenam debitam sustineat, quam eum à tali poena liberare reddere. Item ipse condemnatus non teneris se à tali morte liberare, est possibile; sed potest illam patienter sustinere. Ergo neque tu teneris, sic Nauarr. cap. non in inferenda, 23. q. 3. num. 24. Malder. de virtut. tract. 3. c. 1. dub. 15. Emanuel Saa verbo charitas, num. 6. Ioanni Sanchez in select. disput. 4. num. 6. §. 7. Bonacina disput. 3. qu. 2. de charitate, punct. 6. num. 17. Poteris tamen si non sis minister iustitiae, aut speciali interdictus sic condemnato, vt fame pereat, cibum ministrare, sicut enim condemnatus potest illum sumere, & procurare ob ius conseruandi vitam, etiam tu potes illi in hac causa iuuare, quia solum condemnatur ad patiendum. Dixi te posse, nisi sis minister iustitiae, aut specialiter interdictus. Quia tunc ratione officij, cui executio iustitiae con-

am tu potes illi in hac causa iuuare, quia solum condemnatur ad patiendum. Dixi te posse, nisi sis minister iustitiae, aut specialiter interdictus. Quia tunc ratione officij, cui executio iustitiae con-

10. Maior difficultas est, an extra necessitatem extremam obligeris elemosynam facere?

Variae sunt sententiae. Prima negat te esse obligatum sub graui culpa sic Gabr. in 4. distinct. 16. qu. 2. artic. 2. conclus. 4. Medin. C. de peniten. tract. 5. qu. 1. de necessitate dandi elemosynam, §. quod in controuersia est. Gerson. 2. part. alphabet. 32. tit. 4. O. & alij plures quos referunt Valquez. opus. de elemosyna c. 1. dub. 1. §. c. 3. dub. 4. n. 14. Azor. 2. part. lib. 12. cap. 7. qu. 2. Suar. disp. 7. sect. 3. in princip. Coninch. disp. 27. dub. 8. à n. 118. & eam probabilem reputat Bonacina disp. 3. qu. 2. punct. 6. n. 8. versic. ad primum argumentum. Mouetur primò, quia charitas te obligare, non potest ad subueniendum proximo, magis quam ad subueniendum tibi. At tibi non es obligatus subuenire in graui necessitate, sed eam liberet pati potes propter Deum. Ergo nec proximo tenetur, cum haec necessitates saepius occurrant, non posses filiis thesaurizare, neque diuitias ad fundandum Ecclesiam obseruare. Tertio non apparent bona, ex quibus tenearis hanc elemosynam facere. Nam ex bonis tuo statui necessarijs teneri non potes; alias obligatus esses cum aequali damno proprio, subuenire alieno. Superflua autem statui raro, vel nunquam habes.

11. Secunda sententia affirmat te esse obligatum sub mortali, si habes superflua statui, pauperibus, quos elegeris, distribuere sive in graui sive in communi necessitate; sed solum si solum necessaria statui habes, sic Caiet. 2. 2. q. 32. art. 5. §. in opuscul. de praecipis elemosyna, praecipue cap. 3. 4. §. 22. Valentia disp. 3. qu. 1. punct. 4. §. 2. versic. secunda sententia, pag. 606. & alij plures, quos refert Bannes qu. 32. art. 6. dub. 2. Torres disp. 81. dub. 2. Reginald. lib. 4. c. 20. num. 52. Lorca disp. 36. n. 14. §. 22. eamque defendit Bonacina, vt satis probabilem supra n. 8. Et videtur satis probari ex illo Lucae 11. vbi Christus Pharisaeis consiliuit, vt è rapina, & iniquitate se liberarent, elemosynam facerent de iis, quae sibi supererant. Neque illud videtur consilium, sed praecceptum, siquidem illud non implentes pleni iudicantur rapina, & iniquitate. Item Lucae 3. mittitur in ignem arbor non faciens fructum bonum; tunc autem censearis, vt ex ipso contextu constat non facere fructum bonum, cum duas tunicas habens, neque nullam habentis, & habens escas, heges egentis. Ratio pro hac sententia est, quia iure gentium dominia rerum introducta sunt: ac credendum est esse taliter introducta, vt quisque assumat quae sibi necessaria sunt, reliqua egentibus distribuat; alias inordinata esset diuisio rerum, & contra ordinem charitatis. Ergo ex eo praecise quod quis habeat superflua, cogitur in pauperes distribuere.

12. Tertia sententia media via procedit. Affirmat namque in graui proximi necessitate te esse obligatum ex superfluo statui elemosynam facere, sed in communi necessitate, sic Couarruias 1. variarium, cap. 14. Petr. Nauar. lib. 3. de vestitu. cap. 1. num. 358. Malder. qu. 32. art. 6. dub. 4. proposit. 1. §. 2. & alij plures relati à Suarez disput. 7. de charitate, sect. 3. n. 5. Ratio est, quia diuites dominium habent omnium illorum, quae iusto titulo possident, etiam si suo statui superflua sint; alias peccabunt contra iustitiam ea retinendo, & deberent ea distribuere; etiam si nullus existeret, qui necessitatem peteretur. Quòd si praeter superfluitatem bonorum ex parte tua, requiritur necessitas ex parte recipientis elemosynam, spectanda est, quae nam sit necessitas; nam si haec sit grauis, videtur grauius obligare, si leuis, & communis, leuiter.

13. Dicendum ergo est te obligatum esse sub graui culpa elemosynam facere proximo grauius indigenti ex bonis, quae tuo statui praesenti superflua, sic Couarruias lib. 3. variarium, cap. 14. num. 5. Bellarmin. lib. 3. de bonis operibus, cap. 7. Valent. 2. 2. disput. 3. qu. 9. punct. 4. circa finem, versic. secunda sententia. Torres disput. 82. dub. 1. Lorca sect. 3. disput. 39. num. 22. Suarez disput. 7. sect. 3. num. 5. Coninch. disput. 27. dub. 8. num. 115. §. 130. Et probari potest primò ex illo 1. Ioan. 3. Qui viderit fratrem suum necessitate habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo? quasi diceret, non manet charitas Dei in illo, qui viderit fratrem suum necessitatem habere, & non succurrit; neque dixit necessitatem extremam, vt inneret grauem sufficere. Item Matth. 18. damnatus fuit seruus, qui non fuit miserum conserui sui grauius indigens, & Matth. 25. damnantur in iudicio homines, quia nec cibum famelicum, nec potum sitientem, nec vestimentum nudum, nec decubitus peregrinum, &c. Quae cum passim occurrant, non debent intelligi esse necessitates extremae. Idem constat Exod. 22. & Denteron. 22. vbi mandaris leuare animum proximi cadentem, & reddere vestimentum in pignus acceptum ei, qui non habet aliud, quo se operiat. Ratio est, quia charitas te obligat, vt proximi datum graue vitare proceures, quando sine tuo graui damno id facere potes, ideoque si videas domum proximi comburi, & facile possis impedire, peccas mortaliter si non impedis, sed expendendo aliqua bona, quae

no statui presentia necessaria non sunt, & ex alia parte non sunt in graui quantitate, non pateris aliquid graue damnum. Ergo obligatus es ea expendere.

14. Dices, nullus teneatur se impotentem reddere ad alioiorem statum acquirendum ob subleuandum grauem proximi necessitatem, quia nullus teneatur cum graui iactura propria alieno malo succurrere. At est grauis iactura amissio alioiorem status. Ergo si bona expendenda sunt tibi necessaria ad alioiorem statum acquirendum, non poteris tenei illa expendere, quamuis ad presentem statum conseruandum non sint tibi necessaria. Fateor hoc argumentum non parum vigere, ac proinde videri excusatos a graui culpa non succurrentes proximorum necessitatibus ex bonis, quae putant tibi necessaria ad alioiorem statum acquirendum, quando habent ius ad conquirendum illum alioiorem statum per illa bona: quod notanter dico propter bona titulo Ecclesiastici beneficii comparata, quae non videntur concessa, vt medijs illis pares viam ad alioiorem statum, sed ad presentem conseruandum, vt dicemus. At quia hinc sequitur ratio diuites obligatos esse ad eleemosynam faciendam, si solum ex superfluo status presentis, & futuri teneantur, vt dicit Vaquez de eleemosyna, cap. 1. dub. 3. num. 27. Et quia vt ipse dicit cap. 4. num. 14. vix in saecularibus etiam Regibus superfluum inuenitur, cum nullus ferat fiti in alioiorem gradum sibi, & domesticis procurare non possit, vel cuius opes ad fundationem alicuius collegij, vel monasterij non sint destinatae. Ideo censo ad obligationem eleemosynae faciendam in graui necessitate non esse attendendum statum futurum, quem procurare potes, sed presentem, quem habes, cui presentis si illa bona tibi superflua, ita vt absque illis sine speciali detrimento tui presentis status conseruari possit tenearis eleemosynam facere. sic Coninch. disp. 27. dub. 8. num. 130. cum Bannes 2. 2. quest. 32. art. 6. dub. 2. Torres disputat. 82. dub. 4. Lorca disputat. 39. num. 35. Suarez disputat. 7. de charitate, sect. 3. n. 11.

15. Secundo dico in communi necessitate pauperum te obligatum esse eleemosynam facere aliquoties ex bonis, quae tibi necessaria non sunt ad presentem, & futurum presentium statum acquirendum, & conseruandum, esto sint necessaria, vt commo- dius illos status sustinere possis. sic Valenz. 2. 2. disp. 27. dub. 8. num. 131. Suarez disputat. 7. sect. 3. num. 7. Bonacina disp. 3. quae- stione 4. punct. 6. versic. tertia sententia, numero. 8. & alij apud ipsos.

Ratio est, quia diues habens sic superflua, & eleemosynam omnitem- longo tempore pluribus egenis expositulanti- bus reipub- lice graue detrimentum inferit, cum totum onus alendi paupe- res in ipsam transferat, neque illi subsidium praestet, cum possit. Neque obit omissionem cuiuslibet eleemosynae non esse peccatum mortale, imo nec veniale, quando voluntatem habes alii succurrendi, & de facto alii succurris: secus vero, si illa voluntate cares, & nemini intendis succurrere, quia in priori casu iam aliquo modo leuas onus reipublicae, & cique subsidium praestas. At in secundo reipublicam grauas, & te inhumanum, & durum ostendis, & alii imperatis exemplum praebes.

16. Argumentis, quae in confirmationem praedictarum sententiarum adduximus, facile responderet, quatenus nobis ad- uerba sunt.

Ad primum primae sententiae respondeo te non esse obligatum propter necessitatem graui succurrere, quia es dominus tuorum bono- rum fortunae, & honoris: at esse obligatum alienae, quia alienis cedere non potes sicut propriis. Vnde sicut in bonis corporis, quia illorum dominium non habes; tenearis tibi succurrere, si graui necessitate vexeris, ita debes proximo in bonis fortunae, quorum dominium non habes; quae omnia confirmantur exemplo creditoris, & debitoris, creditor enim remittere debitum potest, at tu si debitor es, tenearis soluere, sic patiens grauem in bonis fortunae necessitatem potest ob rectum finem sustinere: at tu non potes remedium subtrahere, dum de illius voluntate tibi non constat.

Ad secundum dico graues necessitates non ita passim occurre- re, vt te impediunt ab illis operibus bonis: at si de facto occu- rant, non poteris ad fundandas Ecclesias, vel collegia diuitias oblatuere, vt relato Azor. docet Bonacina disputat. 3. quest. 2. de cha- ritate punct. 6. num. 9. versic. secundo; bene tamen quae necessaria sunt ad filios, & domesticos in statu conseruandos, quia haec pertinet ad proprium statum conseruandum.

Ad tertium satis constat, ex quibus bonis succurrere debeas graui necessitati, scilicet ex iis, quae tibi, tuorumque statui sim- pliciter necessaria non sunt; sed quaeque illis possis sine graui detrimen- to conseruari. Argumenta autem secundae & tertiae senten- tiae ex probationibus nostrarum conclusionum sufficienter expli- cantur.

17. Adnetto eleemosynam versari in propellenda proximi aduersitate, & subleuanda eius necessitate, quia est actus misericordiae, & compassionis. Quapropter necessarium est, vt necessitas presentis sit, non praeterita. Ex quo fit, si proximus infirmetur, tene- re curare illum, si alius non fit, qui illius curam gerat. Et idem est si indiget tuo patrocinio ad famam, vel diuitias tibi iniuste ablatas recuperandas, quia vere nunquam illas amittit. Secus vero est, si casu vel iniuste famam, & diuitias amittit, non tenearis, et si facili possis procurare, vt recuperet; quia illa recuperatio est

lucris acquisitio, eleemosyna autem non ordinatur ad lucrum pro- ximo acquirendum, sed ad damnum pendens impediendum, sic optime Vaquez in opuscul. de eleemosyna, c. 1. dub. 3. m. 27. 28. Et 35. Bonacina disputat. 3. q. 4. de charit. punct. 6. n. 9.

PUNCTUM III.

An in casibus, in quibus obligaris eleemosynam facere, tenearis ex iustitia, an solum ex charitate.

- 1. Qui, & quibus probatur te ex iustitia obligatum esse.
- 2. Affirmandum est te solum obligari ex charitate.
- 3. Satisfit argum. num. 1. adductis.

1. Non desunt Doctores, qui hanc obligationem ex iustitia adstruant, sic Caetan. 2. 2. quest. 18. Aragon. quasi 32. art. 5. Turrecrem. c. si fuerit ueris, 86. distinct. Sarmiento lib. 1. de Eccle- siasticis redditibus p. 3. c. 4. n. 3. Et segg. & fauer Augustinus Psalm. 147. explicans illud, confortauit feras portarum tuarum, ubi in- quit: Superflua diuiti necessaria sunt pauperi, aliena retinet, qui ista tenet. Item Ambrosius sermone 18. sub finem, & Basilius in il- lud Lucae 12. Desistam horrea mea, & alij Patres vocant retinen- tes bona in his occasioibus esse raptores, & aliena retinere, & D. Thomas 2. 2. quest. 118. artic. 4. ad secundum, vocat hoc debitum legale, quod distinguit contra debitum morale, ac proinde esse ex iustitia. Probatur autem haec sententia primo, quia ex iure naturae omnia erant communia ante diuisionem, iusque gentium diuisionem introduxit, sed non est credendum diuisionem intro- duxisse cum violatione charitatis. Ergo cum charitas obligat re- linquere egeni bona necessaria, iam illa bona cessant esse illius, cui iure gentium fuerunt applicata. Ergo manent communia, ac proinde illius, qui illis eget. Secundo laborans extrema necessita- te, imo & graui potest absque iniustitia, & peccato surripere bona tibi necessaria, neque tu impedire potes. Ergo signum est illius esse, ac si a nullo possiderentur. Tertio iudex cogere potest sic habentem superflua, vt egeni succurrat, ab illoque bona tan- quam iniuste detenta auferre. Ergo ipse ante talem coactionem tenetur.

2. Nihilominus cum communi sententia affir- mo te solum ex charitate, & non ex iustitia obligatum esse eleemosynam facere, sic Ioan. Med. C. de restit. quest. 3. causa 1. Nauarr. cap. 24. num. 7. Et 8. Et tract. de restitutione quest. 1. num. 16. Et in cap. intra verba, num. 714. Et in apolo. contra Sarmient. quest. 2. mon. 2. Torres 2. 2. disp. 82. dub. 3. Lorca sect. 6. disp. 39. num. 45. Vaquez in opuscul. de eleo- mosyna, cap. 1. dub. 5. sub. num. 17. Coninch. disputat. 27. dub. 7. n. 104. Reginald. p. 1. lib. 4. cap. 10. sect. 4. num. 264. Saar. disp. 7. sect. 1. de charit. Bonac. disputat. 3. q. 4. de charit. p. 6. num. 29. & alij. Ratio ea est, quia proximis duplici tantum genere bonorum indigere potest ad propellendam necessitatem, scilicet tuis actionibus personali- bus, vel bonis fortunae a te iam possessis: nullum autem ex iis bonis tenearis ex iustitia in eius obsequium impedire, sed solum ex charitate. Ergo. Et quidem de actionibus personalibus viderit res manifesta. Non enim ob necessitatem alterius amittis liber- tatem tibi a natura donatam, neque seruis indigentis efficitis, sed aequo liber manes, & aequo dominium retines tuarum actio- num. ac si nullus eis indigeret. Ergo non peccas contra iustitiam eas actiones denegando. De bonis autem a te iam possessis sic pro- bo, quia licet iure naturae illa bona ante possessionem nullius es- sent, ideoque dicuntur communia: at semel a te accepta, & colle- cta tua sunt. Neque ob indigentiam alterius desunt esse tua, quod a fortiori militat in pecuniis, vestibus, & cibis, quae tua, vel tuorum industria, & labore comparata sunt, ac proinde sunt fru- ctus magna ex parte personales, quorum dominio priuari non po- tes ob vilius indigentiam.

3. Neque contra hanc doctrinam procedunt Augustinus, Am- brosius, & Basilius, alijque Patres affirmantes rapinam committe- re, qui negat pauperi debita, quia per quandam exaggerationem loquuntur vocantes rapinam, & furtum, quod est ex charitate de- bitum. D. autem Thom. dixit esse debitum legale, hoc est, a lege charitatis introductum, non autem iustitiae commutatae. Esto e contra omne debitum iustitiae commutatae sit debitum legale. Neque obstat debitum legale distinguere, contra debitum mora- le, quia morale debitum, vocat debitum ex quadam decentia, & honestate; Debitum autem legale est debitum strictum, quia est debitum ex rigorosa lege.

Ad primum contrarium concedo ius gentium seu naturale non introduxisse diuisionem rerum cum violatione charitatis; non ta- men inde fit reliquiae res extra dominium possidentis, sed solum obligasse possidentem, vt eas ex charitate egenis impertiretur. Di- cuntur autem fieri communes in necessitate, quia charitas, quae non querit quae sua sunt, eas communes facit, ratione cuius egenus potest eis vti absque vlla domini iniustitia, quia ipse dominus in tali vtu teneatur ex charitate consentire, quod si de facto repug- neret, obitare non potest, quo minus egenus iure sibi a charitate con- cesso vtiatur, quia est repugnancia contra charitatem, ac proinde nullius

nulius momenti. Ex quo pater.

Ad secundum argumentum sic accipientem in extrema necessitate res sibi necessarias non peccare contra iustitiam, quia tunc debet eas illi ex charitate concedere, neque sic accipientem impedire potes, quia ea conditione ab auctore natura donata sunt, ut ex charitate impertiri indigenti tenearis.

Ad tertium concedo a iudice cogi posse diuitem superflua habentem, ut egenis succurrat, sicuti potest cogebrius, ne se inebriet, vel fornicans ne fornicetur, quia iudici comperit leges omnes facere obseruari.

PUNCTUM IV.

Utrum satisfacias obligationi elemosynae, si tua, qua proximus indiget, mutues, vel dilata solutione vendas, vel dones sub conditione, ut reddat acceptum, si ad pinguiorem fortunam uenerit.

- 1 Si proximus indiget non re, sed usu, sufficit, si usum dones, tamen non rem.
- 2 Si proximus indigens habet alibi bona, satisfacias mutuando vel vendendo.
- 3 In quo sita sit controversia.
- 4 Qui affirmant, et quibus probent se satisfacere mutuando uerbi grati.
- 5 Probabilius est te obligatum esse donare extremis indigentibus.
- 6 Idem est dicendum de patiente grauem necessitatem, tamen si aliquid contrarium sentiant.
- 7 Cum obligaris mutuare, non potes lucrum cessans deducere in pactum.
- 8 Omittens dare elemosynam, cum ex charitate tenetur, non tenetur ad damnum.

1. **H**ac in re primum certum est, si proximus non re, sed usu illius indigeat, te non esse obligatum rem donare, sed solum usum. Explico. Indiget proximus equo, veste, aut alia re, qua transacta necessitate perseuerat, non teneris ei vestem, aut equum donare, sed sufficit, si dones illius usum, quia solus usus est illi necessarius: charitas enim solum obligat, ut proximi necessitati succurras, non autem, ut proximum dices, sic Valent. 2. 2. disp. 3. qu. 9. p. 4. uerf. septimo certissimum est, iuncto uerf. ac per hoc patet responso. Suarez disp. 7. de charit. scilicet. 5. num. 4. Valq. opus. de elemosyna. cap. 1. dub. 6. num. 51. Coninch. disp. 27. dub. 9. nu. 147. Bonac. disp. 3. qu. 4. de charit. p. 6. num. 16.

2. Secundum certum est, si proximus tua re, usque illius indigeat hic, & nunc, habeatque alibi bona, quibus satisfacere possit, vel spem proximam habendi ex successione, vel labore proprio, & industria a suo statu non aliena, satisfacias obligationi elemosynae, mutuando, vel commodando, vel vendendo. sic Valent. uerf. septimo certissimum. Coninch. num. 149. Suarez num. 3. Bonac. num. 15. Valq. num. 53. Ratio est, quia hic non est absolutum pauper, cum non simpliciter indigeat, indiget enim tantum pro determinato aliquo loco, & tempore. Ergo non teneris illi absolute donare. Item habens alibi plura bona diues est absolute, non igitur respectu illius obligare potest elemosynam gratuite acceptum. Quod si tibi non habeat bona, habeat tamen spem habendi, cum illa spes pretio sit aestimabilis, absolute dici potest de praesenti bona habere, quibus imponi possit obligatio satisfaciendi. Item si proximi necessitati subuenire potes te seruando indigentem, qua ratio esse potest, quominus facere non possis? Quae omnia confirmantur, Genes. 27. exemplo Iacob, qui estuienti fratri cibum vendidit, & exemplo Ioseph, Genes. 41. & 42. qui ab Aegyptiis fame laborantibus pro frumento tradito terras accepit, & exemplo Tobiae, qui Gabelo sub chirographo mutuum dedit, quia ij omnes non erant absolute, & simpliciter pauperes, cum bona aliunde haberent.

3. Controversia ergo est, an proximo existentem in extrema necessitate, quique neque habeat aliunde bona, quibus sibi adieci reddere possit, neque spem habendi illa abique notabili difficultate, tenearis gratis dare, vel satisfacias mutuando?

4. Affirmant plures te satisfacere mutuando, neque teneri gratis dare. Sic Nauari. cap. 17. num. 61. & cap. 24. num. 5. Couarruias regul. peccatum. 2. part. 5. n. 4. Tolel. lib. 5. cap. 24. sequuti Adrian. quolibet. 1. artic. 2. circa medium, & in 4. in mat. de restitut. qu. 1. 33. Moutenar, quia solum teneris necessitati proximi subuenire, & haec subuenitur aequum mutuo, ac donatione. Ergo potes quo d malueris eligere. Item facta mutatione tollitur necessitas proximi: sublata autem necessitate non obligat elemosyna. Ergo. Hanc tamen sententiam approbant grauissimi Doctores sub quadam limitatione, scilicet ut mutuum non sit absolutum, sed conditionatum, scilicet si proximus ad lautorem fortunam uenerit. Sic Valquez in opuscul. de elemosyna. cap. 1. dub. 6. num. 54. Lellius lib. 2. de iustit. cap. 16. dub. 1. num. 11. Et mouetur

quia hac via satisfacias praecipue elemosynae, cum gratis dones, quae proximo necessariae sunt: cui donationi non obstat grauius impeditur restituendo acceptum, casu quo uenerit ad pinguiorem fortunam. Quod uero mutuum absolutum esse non possit, probant, quia si absolute mutuares, obligares egenum transacta necessitate, ut pro uiribus conaretur satisfacere obligationi contractae, ipsaque a religione, statique perfectionis, assumendo impedires, si manens in saeculo postea acceptum reddere. At executio uisus praecipue non debet alterius executionem impedire. Ergo executio praecipue elemosynae non debet obligare accipientem absolute, ut reddat acceptum. Ex obligatione autem sub conditione non impeditur ab statu perfectionis. Ergo bene potest elemosyna tibi sub hac obligatione conditionata, & non absoluta.

5. Dicendum ergo existimo probabilius esse, te non posse sub obligatione absoluta, aut conditionata ei, qui extreme indiget, & uere pauper est, succurrere sic pluribus relatis docet Valent. 2. 2. disp. 3. qu. 9. punct. 4. uerf. septimo certissimum est. Torres disp. 82. dub. 6. & 7. Egidius Coninch. disp. 27. dub. 9. nu. 151. Bonacina disp. 3. qu. 4. punct. 6. num. 15. Reginaldus lib. 4. cap. 10. num. 260. Suarez disp. 7. scilicet. 5. num. 2. Ratio praecipua est, quia Scripturae, & Patres nomine elemosynae praecipue intelligunt donationem absolutam sine ullo onere, & obligatione retributionis, ut colligitur ex parabola incidentis in latrones, Lucae 10. cui nulla fuit imposta obligatio reddendi acceptum. & ex modo loquendi Patrum, qui dicunt diuites superflua dispensantes, non bona propria, sed pauperum dispensare. Si autem pauperibus imponi possit obligatio reddendi acceptum citiam sub conditione, non bona ipsorum, sed potius diuitum dispensantur. Ut ergo hanc obligationem excluderent, uidentur uisuisse illo modo loquendi. Secundum, uel accipiens elemosynam spem habet absolute imponi non potest: tum quia esset contra charitatem talis impositio, cum ex charitate teneris proximum ad graui necessitate, seu difficultate liberare, si facile possis: tum quia esset iniustus talis obligatio quam ipse subire non tenetur ob opus ex charitate sibi debitum. Imponere autem obligationem sub conditione, expectando praecipue casum fortunam, si forte, inquam proximus ad lautorem fortunam uenerit praeterquam quod adest iustissimi est, tollit liberalitatem, quam Patres in elemosyna facienda recognoscunt. Adde, illud onus, & obligatio etiam sub illa conditione imposita pretio est aestimabilis. Ergo tribuens elemosynam sub hoc onere non gratis tribuit. Ergo praecipue elemosynam nunquam obligabit ad gratuitam, & liberalem donationem: nam si in aliquo casu obligare possit, maxime cum proximus eger extremis, & re, & spe pauper est. Dicere autem hoc praecipue nunquam obligare ad liberalem, & absolutam donationem nec pium est, nec praecipue probabile, affirmat Suarez supra. Ergo. Neque obstant in contrarium adducta.

Ad primum nego te solum teneri subuenire necessitati proximi, sed debes eam debito modo iuxta regulas charitatis subuenire.

Ad secundum concedo facta mutatione tolli necessitatem, sed nego mutationem ualere, quia contra charitatem est, quod non solum procedit in mutatione absoluta, sed etiam in conditionata, ut ex probatione nostra sententiae liquet.

6. Sed inquires, an idem dicendum sit de elemosyna facienda patienti grauem necessitatem, vel communi? Negat tam de communi, quam de graui necessitate Lorce 2. 2. scilicet. 3. disp. 39. num. 53. Monetur, quia iis non debetur sustentatio aequae ac patientibus necessitatem extremam. Ergo quomodocumque eis subueniatur, siue gratis, siue ex mutuo sit satis hinc obligatio. At credo idem praecipue dicendum esse in utraque necessitate, cum obligatus es subuenire: quia ratio, ob quam asseruimus in necessitate extrema te esse obligatum donatione, & non mutuo proximo succurrere, est, quia erat friuola, & nulla obligatio, cui nulla erat spes satisfaciendi, sed cum pateris grauem, vel communem necessitatem, tanquam uere pauper cares ipse satisfaciendi acceptum in remedium illius. Ergo si obligatus es in extrema necessitate per donationem succurrere, etiam in iis es obligatus. Adde, elemosynae, quae pro iis necessitatibus praecipue communibus subleuandis impertuntur, ita leues sunt, & modicae, ut ridiculum uideatur uelle accipientem ad restituendum obligare, cum nulla sit spes fore, ut possint sine notabili difficultate acceptum restituere. Item ab auctore natura omnia haec temporalia conceduntur ad subleuandas hominum indigentias. Ergo posita indigentia in proximo, ei debent ex charitate donari. Unde enim constat, quod possint mirari si Coninch. disp. 27. dub. 8. n. 151. & 155. Suarez disp. 7. scilicet. 5. n. 7. Valent. 2. 2. disp. 3. qu. 9. punct. 4. uerf. septimo certissimum. Neque obstat fundamentum contrarium. Fateor non aequae deberi sustentationem grauem necessitatem patienti, ac patienti extremam; sed quia utriusque absolute debetur, esto uis strictius quam alteri, ideo affirmo te obligatum esse in utraque necessitate constituto gratis succurrere.

7. Secundum inquires, an in iis casibus, in quibus debet elemosynam mutui facere, possis lucrum cessans deducere in pactum

rum, affirmat Bonacina disp. 3. quest. 4. de charitate, punct. 6. §. n. 26. vesp. sed mihi probabilis. Movenitur, quia non peccat contra iustitiam, cum non teneatur esse iustitia ad mutuandum sine pacto. Dicendum tamen est nullo modo te posse ad lucrum cessans obligare mutuatarium, quia in tantum obligare potes, in quantum licite lucrum poteris acquirere. At stante necessitate mutuandi non poteris lucrum acquirere, quia tenebaris mutuare, ergo, sic Valq. de elemosyn. cap. 1. dub. 6. num. 17. sine.

10. Tertio inquiritur, an omittens dare elemosynam, cum teneatur ex charitate, obligatus sit restituere damna inde confurgentia;

Respondendo probabilis esse non teneri; quia obligatio restituendi solum oritur ex laesione iustitiae. sic Couar. 2. var. cap. 14. num. 5. Nauarr. cap. 24. num. 7. Suarez disputatio 7. de charit. sect. 6. num. 2.

PUNCTUM V.

Qua ratione Ecclesiastici artibus obligentur, quam saeculares, ad elemosynam.

- 1. In omnibus casibus, in quibus laici obligantur, obligantur et clerici, Et in quo difficultas consistat.
- 2. Bona clericorum sunt in triplici differentia. Et qua haec sint.
- 3. Ex bonis patrimonialibus, aut quasi non alio titulo obligantur clerici elemosynam facere quam laici.
- 4. Clericus ex patrimonialibus bonis in sui sustentationem infumens potest ex redditibus beneficii tantundem in usus, quos voluerit expendere.
- 5. Idem est si parce vivendo minus infumens in sui sustentationem, quam infumere possit.
- 6. Beneficiarius tenetur ex redditibus beneficii, quae sibi superflua, in elemosynam, vel pia opera expendere sub obligatione peccati mortalis.
- 7. Quae sit gravis, quantitas, quam expendens beneficiarius in usus profanos, peccatum mortale committit.
- 8. Qua reputentur debita cuiusque beneficiario pro congrua eius sustentatione.
- 9. Pro qualitate beneficii maior, vel minor quantitas assignanda est beneficiario pro congrua eius sustentatione.
- 10. Quo clericus est nobilior, et doctior, eo plus assignandum est pro congrua eius sustentatione, amens si aliqui contrarium sentiant.
- 11. Non sunt facili beneficiarii donantes consanguineis condemnandi.

Non est dubium in omnibus casibus, in quibus laici obligantur elemosynam facere, Ecclesiasticos artibus obligatos esse, quia ratione status debent esse patres pauperum, & alii exemplum, ut bene dixit Suarez disp. 7. de charit. sect. 6. n. 5. contra iura enim solum est, an in aliis casibus obligentur: cum enim ex satis probabili sententia saeculares obligati non sint in gravi necessitate contentur succurrere ex his, quae sibi necessaria sunt tam ad praesentem statum cum decencia conservandum, quam ad alioquem probabiliter obuenturum, & constitur in communis necessitate, ferè nullus est, qui affirmet ex his bonis sibi ad statum praesentem, vel futurum necessarios obligatos esse. Est difficultas an idem dicendum sit in personis Ecclesiasticis? Pro cuius decisione:

1. Praemitto triplicia bona habere posse clericum. Primum, bona patrimonialia, quae successione obveniunt: ad quae reducuntur, quae donatione, labore, & industria sunt acquisita. Secundò, bona intuitu Ecclesiastici ministerij acquisita, v. g. stipendia pro celebratione Missarum, pro verbi Dei praedicatione, pro administratione sacramentorum, etiam si haec omnia ex obligatione fiant. Item quae dantur pro vicaria temporaria; & haec vocantur quasi patrimonialia. Tertio, sunt bona merè Ecclesiastica, scilicet ex beneficio percepta, quae sunt annui fructus ex decimis, capellanis, aliisque pijs legatis beneficio annexis. sic Cordub. lib. 1. qu. 18. in princ. Nauarr. tract. de redditib. qu. 1. n. 4. Coninch. disp. 27. de charit. dub. 11. n. 173. Valq. opus de redditib. c. 1. §. 2. dub. 1. n. 16. Lessius lib. 2. cap. 4. dub. 6. in princ. num. 35. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 142. in princ.

2. Secundò praemitto ex bonis primi, & secundi generis, scilicet patrimonialibus, non alia via obligantur clerici elemosynam facere, ac obligantur laici, quia eodem modo illa possident, ac si laici essent, illorumque plenum habent dominium, & liberam dispositionem, cum sint industriae fructus; dantur enim illa bona à fidelibus in stipendium, & mercedem operis impensi sine ulla onere, & obligatione: sic ex omnium sententia testatur Valquez, Coninch, & Lessius supra. Ex quo inferri potest clericum ex his bonis consanguineos dirare, & ad alioquem statum promovere, sicut quilibet alius saecularis; quia solum ex redditibus beneficii, quae bona sunt merè Ecclesiastica, hoc illi est prohibitum à Trident. sess. 25. c. 1. de reformat. sic Doctores statim referendi.

4. Secundò infero, si clericus haec bona patrimonialia, vel quasi patrimonialia in suam sustentationem inlumat poterit compensare ex redditibus beneficii, & ex illis tantundem in usus, quos voluerit infumere: quia integra sustentatio beneficiario debetur ex fructibus beneficii. Ergo si aliunde eam accipit, poterit compensare. Et idem est, si in opera pia fructus patrimoniales consumat, poterit tantundem ex fructibus beneficii accipere, quae in opera pia debebant impendi. Excipe, nisi expressam voluntatem habuisset non faciendi recompensationem; nam in casu dubio praesumendum est habuisse; nemo enim praesumendus est se velle iure suo privare, sic ex Nauarr. & aliis affirmat Molin. tract. 2. de iustit. disp. 145. in princ. Lessius lib. 2. cap. 4. dubitatio 6. num. 38.

5. Tertio infero, si beneficiarius parce vivendo minus infumat, quam infumere possit in suam congruam sustentationem; poterit de sic reservata disponere, ac de bonis patrimonialibus, seu quasi, quia sic reservata computari debent, ut fructus industriae, & laboris, sic Couarruu. in c. cum in officio, de testament. n. 2. Nauarr. cap. 25. n. 127. & in apolo. de redditibus quest. 1. monito 30. & seq. & monito 78. optimè Molin. lib. 2. de primogen. cap. 10. n. 10. & noiter Molin. Iesuita tract. 2. de iustit. disp. 145. vesp. sine vult. & latius disp. 146. in princ. Lessius lib. 2. c. 4. dub. 6. n. 39. Coninch. disp. 27. dub. 11. num. 197. Valquez de elemosyna, cap. 4. num. 18. his praemissis.

6. Dicendum est beneficiarios teneri sub mortali elemosynam facere, vel in alia pia opera expendere omnia bona, quae ex fructibus beneficii suae congruae sustentationi superflua sunt, est ferè omnium sententia, ut testatur Valq. de elemosyn. cap. 4. n. 8. Valent. 2. 2. disp. 3. quest. 4. & disp. 10. q. 3. p. 7. vesp. sed certum est. Coninch. disp. 27. dub. 11. n. 192. Mol. de iustit. tract. 2. disp. 144. vesp. prior vero eiusdem sententia. Lessius de iustit. lib. 2. c. 4. dub. 6. n. 47. & alij innumeri.

Fundamentum praecipuum sumitur ex Trident. sess. 25. cap. 1. de reformat. ubi sancta Synodus omnino Episcopis interdicit; ne ex redditibus Ecclesiae consanguineos, familiaritque tuos augere studeant, cum & Apostolorum canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quae Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, eis, ut pauperibus distribuant, & paulo inferius subiungit. Quae verò de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuslibet Ecclesiastica beneficia, tam saecularia, quam regularia obtinentibus, pro gradu suae conditionis observari, sed etiam ad sanctae Ecclesiae Romanae Cardinales pertinere decernit. Ex quibus verbis, quae strictissimum praecipuum continent, constat manifestè non licere beneficiariis ex redditibus Ecclesiae, hoc est, ex fructibus beneficii aliquid in profanos usus expendere, cum donatio facta consanguineis, quae profana, prodiuque non est, prohibeatur. Secundò probò ex ipsomet statu. Sunt enim beneficiarii praecipue curam animarum habentes, patres pauperum, iuxta Trident. sess. 28. cap. 1. Ratione cuius debent pietate, & misericordia praelucere, & aliis esse in exemplum. Ergo seculo praecipuo positio, ex ipsomet statu est illis obligatio dandi elemosynam, amplius quam laici. Tertio, quia bona beneficii non censentur data à fidelibus, nisi in sustentationem ministeriorum, & ad pauperum miseriam subleuandam, bonaque opera faciendam. Ergo qui in alios usus infumens, aduersus hanc intentionem peccaret: sicut peccat collega, qui in aliquo collegio, & vniuersitate aliter eo sine, ut studeat, & postea republicae proficit, si otio vacet, & tempus terat, quia defraudat graviter intentionem fundatoris collegij, qui sustentationem illi suppeditat, ut studeat, non ut otiosus sit, & fortè luxuriosus. Quapropter non est audiendus Lessius existimans iure tantum positio sub gravi culpa obligatum esse beneficiarium, omnia quae sibi superflua congruae sustentationi, in pauperes, pioque usus infumere, non autem iure naturali. Quia licet hoc sit aliquid inordinatio, non tamen (inquit) videtur mortifera. Dicendum ergo est esse mortiferam, si in gravi quantitate fiat, cum reliqui Doctores id assererent: ita ut Valquez de elemosyna, c. 4. num. 13. dicat se nullum legisse, qui assereret iure tantum humano ad id teneri. Ex quo, si grauius peccare, tum ob scandalum, tum aduersus praecipuum Trident. cum aduersus ius naturale, qui haec superflua sui status in quantitate graui, donaret venatoribus, histrionibus, aucupibus, parasitis, & similibus, quia neque est opus pijs, neque statum Ecclesiasticum decet. sic expresse Valquez de elemosyna, cap. 4. num. 17. Secundò sit Ecclesiasticos obligatos esse amplius quam laicos necessitatibus pauperum subvenire. Nam obligantur pauperum necessitates inquirere, ne forte ratione illarum à recto iustitiae tramite deflectant. sic Valentia 2. 2. disp. 10. quest. 3. punct. 7. vesp. sed certum est. Valquez de elemosyna, c. 4. num. 14. Secundò obligantur omnia, quae suo statui praesentis superflua, in elemosynas, aliave pia opera infumere, cum tamen laici non obligentur superflua status praesentis, si necessaria sunt, futuro praesente infumere, quia ex beneficii fructibus non licet beneficiario aliorum statum quaerere, sed praesentem decenter sustentare, cum tamen id laicis liceat. sic Valquez supra. Ad praesentem autem statum pertinere non solum prouidere suis, suorumque necessitatibus praesentibus, sed etiam verosimiliter futuris.

7. Dixi, peccate mortaliter beneficiarium, ex fructibus beneficii congruae sustentationi superfluis, expendentem in profanos usus.

DE RE
SACRA
ALAY
TOMI
II

vltus in graui quantitate: quæ autem hæc fit: arbitrio prudentis est mensurandum: illa enim in præfenti videretur necessaria, quæ tertiam vel quartam partem horum annuorum reddituum expendere, aliâ non potest dici notabilis excessus, sic Coninch. disp. 27. dub. 11. n. 177. Et 193. sine. et dub. 2. num. 108. Molinus tractat. 2. disputatio. 144. post medium, versic. prior verò eiusdem sententia tract. 2.

2 Sed inquires, quæ reputentur cuiusque beneficiati congruæ sustentationi debita, vt inde constet quæ teneatur in pia opera expendere?

Respondeo non posse certa regula definiti: non solum quia pro varietate temporum, loci, & personarum plus, minusve vni, quam alteri requiritur: sed quia intra latitudinem congruæ sustentationis dari potest infimum, medium, & summum, sicut in pretiis rerum venalium cernitur. Verbi gratia, infimum congruæ sustentationi designatur 500. medium 600. supremum 700. poterit beneficiatus 700. infumere, quod si aliquod inde subtrahit, poterit vt fructus industriae, & laboris in quoslibet vsus expendere, & ad ditandos consanguineos obseruare: sic ex Nauarr. tradit Lefsius lib. 2. c. 4. dub. 6. numero 40. Molin. tract. 2. de iustit. disput. 147. versicul. illud quoque. Coninch. disputatio. 27. dubio 11. num. 177.

9 Aduerto tamen pro qualitate beneficij congruam sustentationem esse assignandam; ac proinde maiorem familiam, splendidiorem mensam, & suppellectilem debet Episcopo, quam Decano, & huic quam canonico eiusdem Ecclesiæ, & sic de aliis. In hac autem congrua sustentatione clauduntur non solum ea, quæ necessaria sunt ad se, suamque familiam alendam, sed etiam ea quæ necessaria sunt ad aliqua moderata conuiuia amicis, & consanguineis exhibenda, pro beneficij qualitate, hospitibus recipiendos, quos recipere cogit vrbantitas: cum illisque aequaliter recreari. Non enim credendum est Ecclesiam obligare suos ministros, auterant, & agrestem vitam degere, sic Molin. dicta disp. 145. versic. tertium est. Ob eandem rationem in congrua sustentatione (inquit Molina,) clauduntur non solum donationes remuneratoriæ, sed etiam liberales, iuxta beneficij qualitatem. Et quidem de donatione remuneratoriâ meritis proportionata est res indubitata; cum hæc sit ex gratitudine debita, & aliquando sub culpa veniali Donatio autem liberalis si moderata sit, expedit beneficiarij statui, & conditioni, tum ad animos conciliandos, tum ad benevolentiam ostendendam, effectusque nimis durum obligare beneficiarios, ne ex redditibus beneficij aliquid possint hac ratione infumere: & consentit Valent. 2. 2. disp. 10. quæst. 3. punct. 7. versic. itaque. Quapropter regula generalis congruæ sustentationis ea est quæ non excedit sumptus solitos fieri à viris timoratis eiusdem status, & conditionis. Hi semper præ oculis habendi sunt, & spectandi quam familiam habeant, quem victum, quem vestitum, ac suppellectilem, quot item conuiuia, aut donationes faciant, & munuscula mittant, quæ ab omnibus approbantur, & ite te conformare poteris. Vnde cum beneficiati timorati si beneficium pingue obtineant, vel ad dignitatem episcopalem euehantur, soleant parentibus, fratribus, aliisque propinquis consanguineis, si forte in paupertate degunt, alimenta subministrare, quibus paupertatem expellant, imò quibus possint viuere ita honestè, vt dedecus non sit beneficiario eos propinquos habere. Idem tu facere poteris; & tradit Nauarr. q. 1. de redditibus monast. 77. numero 5. Molin. disp. 146. versic. dubium est. Coninch. disp. 27. dub. 11. num. 185. Tolet. lib. 8. summ. cap. 38. Ex eadem ratione poteris ex fructibus beneficij filios spurios alere, si (quod absit) habeas, quia postio desicto illis sustentatio iure nature debetur: imò illis debetur sustentatio iuxta qualitatem beneficiarij, ita vt maior debeatur dos filie spurie sacerdotis nobilis, quam pauperis, infimæque conditionis, intra limites tamen filie spurie, quæ longe inferioris conditionis est, ac filia legitima, sic Molin. disp. illa 149. in fine. Qui antecedenti versiculo hanc doctrinam limitat, vt intelligatur casu quo beneficiarius non habeat alia bona, quibus possit hæc alimenta filiis spuris præbere, quia si alia habet, ad illa filius habet ius, ac proinde pauper dici non potest. Faceret hoc semper esse consulendum. At non audeo affirmare ex obligatione faciendum esse, quia filius spurius ad omnia bona parentis æquale ius habet, quia solum habet ius respectu personæ parentis, vt sibi detur sustentatio. Item ipse parens obligatus est alere filios spurios. Ergo ex fructibus beneficij eos alere potest, etiam si alia bona habeat, quia omnia onera, quæ beneficiario sunt annexa, ex fructibus beneficij adimplere potest, aliâ non posset donationes remuneratoriâs facere ex fructibus beneficij, si alia bona patrimonialia haberet, & docet Valent. 2. 2. disp. 10. quæst. 3. p. 7. versic. neque y solum Ecclesiastic.

10 Solum est dubium an quo clericus est nobilior, & doctior, eo plus illi pro congrua sustentatione sit assignandum?

Negat Lorca 2. 2. sect. 3. disp. 40. n. 39. quia beneficij fructus dantur pro competenti beneficiati sustentatione, quatenus beneficiatus est. Ergo non possunt ex maiori nobilitate, aut doctrina crescere, quia ex illis non crecit dignitas officij, ad cuius conseruationem fructus ordinantur.

Contraria nihilominus sententia tenenda est, quia sic est in præxi recepta, sicutque colligitur ex cap. de missa, de præbend. vb

Innocent. III. cum Concilio Lateranen. statuit in pluralitate beneficiorum posse cum valde nobilit, seu notabiliter doctis dispensari: inuultis autem esse dispensatio, si plura alij in suam congruam sustentationem infumere non possent: consentit Trident. sess. 24. cap. 17. et extrinsecus, execrabilis, de præbendis, inter communes, vbi ab iritatione dispensationum, quas ibi commemorat, excipit Cardinales S. Rom. Ecclesiæ, ob vtilitatem quam Ecclesiæ afferunt, & filios Regum propter sublimitatem eorum, ac generis claritatem. Est ergo hæc causa sufficiens, vt plus possint infumere. Ratio autem ea est, quia hæc personæ ratione hæc nobilitatis, & doctrina regulariter plus aliis Ecclesiæ profunt, tum autoritate, tum doctrina, cedit enim in honorem, & auctoritatem Ecclesiæ habere beneficiatos valde nobiles, & doctos, cuius autoritate, & doctrina facile ab aduersis se possit tueri. Ergo quo plus Ecclesiæ profunt, eo maiorem ab illa sustentationem merentur. iuxta illud r. ad Timoth. 5. qui bene præsent presbyteri, duplici honore, id est, stipendio, digni habeantur. Nunquam tamen ob nobilitatem excedere possunt limites humilitatis, & pauperatis Christianæ. Semper enim pro oculis habenda est regula à Trident. sess. 25. c. 1. de reformat. tradita, vt scilicet non solum Episcopi, & alij beneficiati modesta suppellectili, & mensa, ac frugi victu contenti sint: verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat.

Attendendum tamen est, ne fabrica Ecclesiæ, & ornatus obinde periclitetur: hæc enim præferenda sunt. Non enim decet ob splendidiorem ministri sustentationem, Ecclesiam ruere, & immundam esse permittere, & ita tradit Egid. de Coninch. tract. 2. disp. 145. post medium versic. dubium est hoc loco, adducitque Nauarr. in apolo. de redditibus, q. 1. monit. 2. n. 7. Argumentum in contrarium non obstat. Dantur enim fructus beneficij in sustentationem beneficiarij, quatenus beneficiarius Ecclesiæ vtilis est: cum autem valde nobilior, & doctior, sit Ecclesiæ vtilior, maiores illi fructus in sustentationem debentur.

11 Ex his constat non esse facile condemnandos beneficia, qui suos consanguineos ditant, & statum augent, maiora tuncque instituant; quia credendum est eos facere non ex redditibus beneficij, sed ex aliis bonis patrimonialibus, seu quasi patrimonialibus: ipsi tamen tenentur scandalum vitare, quoad possunt, & omnia, quæ sibi ex fructibus beneficij superflua, fideliter in pauperes, operæque pia expendere.

PUNCTVM VI.

An beneficiarius peccet contra iustitiam, & ad restitutionem teneatur, si quæ ex fructibus beneficij suæ congruæ sustentationi superflua sunt in profanos vsus infumat.

- 1 Ex quo pendat decisio huius difficultatis.
2 Tempore nascentis Ecclesiæ, & pluribus annis sequentibus aliter ac nunc redditus beneficiorum erant diuisi. Neque dominium illorum beneficiarij habebant.
3 Facta diuisione pars cuiuslibet assignata pro congrua eius sustentatione beneficiarij est propterea, & illius habet dominium, quid quod contra sentiat Nauarr.
4 Proponitur sententia affirmans: te esse obligatum ex iustitia expendere in pauperes quæ supersunt.
5 Probabilius est oppositum.
6 Satis fit rationibus num. 4. adductis.

1 Pendet magna ex parte huius puncti decisio ex illa questione, an beneficiarius dominium integrum habeat suorum reddituum. Nam si illud habet, difficile est ex iustitia obligate illum in vsus pios superflua expendere; si verò dominio caret, & penes pauperes existit, ipsæque pauperum dispensatio est, nullum dubitare potest peccare contra iustitiam denegando pauperibus ius debitum.

2 Pro cuius decisione supponendum est cum omnibus Doctoribus tempore nascentis Ecclesiæ, & vsque ad tempus Simplicij, qui anno 471. Ecclesiam gubernauit, clericos in communium viuere, nullamque reddituum beneficiorum habuisse dominium, sed Episcopos omnia administrabat, & ex illis sibi, clericis, & fabricæ, quæ iudicabat necessaria, concedebat, reliqua in pauperes expendebat constare ex tota causa 12. quæst. 1. Sed quia in hac partitione non ita fideliter Episcopi procedebat, multaque querimonie essent obortæ pro parte clericorum, fabricæ, & pauperum; ideo Simplicius Pontifex in c. de redditibus, 12. q. 2. in quatuor partes fructus diuisit. Primam assignauit Pontifici. Secundam clericis pro meriti qualitate distribuendam. Tertiam fabricæ, Quartam pauperibus. Idemque consimul Gelasius I. in cap. vobis enim, et 4. seq. 12. quæst. 2. & Gregor. Magnus in cap. cognouimus, eadem causa, et quæst. Postea verò successu temporis

aliter diuisiones pro locorum commoditate fuerunt factae, de quibus Gratian. in cap. constitutum. 16. q. 1. & constat ex cap. requisi- sibi. de testament. vbi dicitur, tertia, vel quarta pars ad Episcopos pertinere secundum consuetudinem, & in cap. antiquos. 10. q. 1. ex Concilio Aureliano, media pars eorum, quae offerantur, ex Episcopo continebat. Ex hac igitur varietate factum est, vt ferè in nulla Ecclesia pars pauperibus designata reperitur intacta; sed potius cum aliis partibus permixta. Igitur ante hanc bonorum partitionem omnes affirmant neque Episcopum, neque clericum reddituum habere dominium, praecipue cum satis receptum sit omnes voto paupertatis adstringi, ac proinde quidquid supererit, ex iustitia debebat diuidi, tum pauperibus fabricae, aliisque clericis.

Facta autem diuisione etsi Nauarr. cum aliis q. 2. de redditibus, ferè per totam, contendat beneficiorum non esse dominos, sed dispensationem reddituum, qui sibi applicantur; contrarium omnino dicendum est, esse, inquam verè dominos illius partis, quae sibi pro congrua sustentatione est assignata. Tum quia est illis assignata in praemium, & retributionem iusti laboris impensis, tum quia inutilis esset talis diuisio, si dominium non comparenti Tum quia diuisio rerum communium, & illarum assignatio cuiuslibet facta dominium transfert, iuxta l. 1. C. communia vniuersi- bus. Diuisionem praediorum (inquit lex) vicem empionis continere placuit. Adde hoc satis colligi ex cap. unico, de clericis non residentibus. lib. 6. & ex Trident. sess. 22. cap. 3. de reformatione, sess. 23. c. 1. de reformat. vbi expressè dicitur: Abentes nullo modo fructus, & proventus faciant suos, neque illorum dominium acquirant. Supponit ergo Concilium interentes facere fructus suos, & dominium acquirere: alia ridicula esset priuatio dominij facta à Concilio, si abentes alias incapaces illi essent. Item sess. 24. c. 1. de reformat. mandat omnibus prouis de beneficiis, curam animarum habentibus, dignitatibus, aut canonicatibus, si de i professione facere intra duos menses à die adeptae possessionis, alios non facient fructus suos. Item in eodem cap. mandat ne obnites in cathedralibus, aut collegiatis Ecclesiis canonicatibus, dignitates, aut portiones, vltra tres menses absint quolibet anno; alioquin primo anno priuetur, vniuersique dimidia parte fructuum, quos ratione etiam praebendae, ac residentiae fecit suos. Quod si iterum eadem fuerit vltis negligentia, priuetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit, quae verba lucratum esse, solummodo fecisse fructus, iudicant sane comparasse illorum dominium: & ita tenet, latèque defendit Sarmiento 4. part. de redditibus. cap. 1. & sequenti. Soto lib. 10. de iustit. qu. 4. art. 3. Couarruias cap. cum in officij, de testament. num. 3. Valquez de reddit. cap. 1. §. 1. n. 27. Molin. tractat. 2. disp. 243. Egidius de Coninch. disp. 27. dub. 11. num. 185. Valent. disp. 10. quæst. 3. punct. 7. versic. quidquid autem sit de hoc.

Difficultas autem est, an teneatis ex iustitia sub obligatione restituendi, quae tibi, tuaeque congruae sustentationi supersunt, pauperibus exhibere. Stat enim optimè dominium illorum fructuum acquirere posse, & hanc obligationem habere, quia potuit clericis hoc dominium ab Ecclesia concedi sub hoc onere, & obligatione: Hinc ergo oritur ratio dubitandi, posuit enim Ecclesia clericis & Episcopis fructus beneficij concedere in tam ampla magnitudine, quae regulariter praemium, vt mercedem laboris impensae excedat cum hoc onere, & obligatione, vt si ex illis aliquid superfit congruae sustentationi non necessarium, pauperibus impendatur. Ergo credendum est ita factum esse. Tum quia haec dispositio pauperibus fauorabilior erat. Tum quia hoc ratione pars fructuum, quae tibi erat antea applicata, non omnino extringebatur. Tum quia sancti Patres hoc satis indicant, vocantes clericos fures, & latrones; si fructus beneficiorum male expendant, vt videri potest pluribus in textibus, 16. qu. 1. c. 11. quæst. 1. praecipue constat ex cap. praecipuum, cap. ex his, cap. habebat, cap. conuenienter, cap. ordinamus, distinct. 42. cap. glo. 1. 3. amica, 12. quæst. 2. & apud Bernard. epist. 2. c. 42. c. in serm. Ecce nos reliquimus omnia, c. 1010 lib. de considerat. ad Eugen. Tum denique, quia non satis intelligi potest, qua ratione beneficiarij obligati sint iure naturali, & diuino ad hac superflua expendenda in pios vsus, magis quam reliqua alia bona patrimonialia: si enim omnes fructus beneficiorum dantur beneficiario in praemium officij impensae, sic etiam dantur ob Missas, administrationem sacramentorum, praedicationem, &c. aliaque elemosynae specialia. Ergo sicut potest liberè de his acquisitis disponere, poterit etiam de fructibus beneficij, aut vnde constat specialis horum prohibitio? Ergo dicendum est beneficiarios ex iustitia obligari superflua impia opera expendere, & contra facientes ad restitutionem teneri, si aliunde bona habeant, ipsosque sic accipientes non esse in conscientia tutos. sic pluribus relatis defendit Nauarr. cap. vltim. 16. qu. 1. in quæst. 2. monito 7. & alij plures, quos refert, sed non sequitur, Molin. de primogen. lib. 2. c. 10. num. 52. & noster Molin. tractat. 2. de iust. disp. 144. in princ. Couarr. cap. cum in officio, de testament. n. 2.

Nilominus his temporibus contraria sententia communior est, quamque reputo probabiliorē, cum Couarr. & vtroque Molin. supra, Soto lib. 10. de iustit. quæst. 4. art. 3. c. 4. Francisc. Sarmiento cap. si priuatum, 12. quæstionib. 1. c. capite, nulli, 12. Ferd. de Castro Sum. Mar. Pars. I.

q. 3. & de redditibus, 2. part. cap. 1. c. 2. c. p. 4. cap. 1. Egidius Coninch. disp. 27. dub. 11. num. 185. Lessio lib. 2. cap. 4. dub. 6. num. 43. Valent. 2. 2. disp. 10. quæst. 3. punct. 7. post medium, & alij apud ipsos.

Ratio praecipua est, quia non est imponenda obligatio iustitiae sine manifesto textu, vel ratione: ac nullus est textus, neque efficax ratio hanc obligationem persuadens. Ergo. Et quidem quod nullus sit textus, inde conuincitur, Nam esto in supradictis decretis vocentur clerici profanè expendentes bona, raptores, & homicidæ pauperum, id non conuincit: tum quia per exaggerationem dictum est; tum quia de secularibus auaris id ipsum saepe Patres restantur, vt dicit D. Thomas 2. 2. quæst. 185. artic. 7. ad primum. Quos certum est ex iustitia obligatos non esse superflua expendere: cum autem dicitur in aliis decretis Ecclesiasticis non dominos, sed administratores esse, vt in cap. qui Christi, 12. quæst. 2. c. cap. res Ecclesiae, 12. quæst. 1. vel intelligendum est de bonis ipsius Ecclesiae, vel de redditibus ante diuisionem, vel facta diuisione de redditibus fabricae applicatis, vel denique si de applicatis ipsis clericis intelligatur, dicendum est non esse dominos absolutos, quin habeant strictissimam obligationem misericordiae in pauperes superflua expendendi. Quod autem nulla adsit ratio efficax obligationem iustitiae persuadens, sic proba. Haec enim obligatio oriri debet ex eo quod in fructus dari sint à fidelibus, vel ab Ecclesia sub hoc onere, & obligatione: nullibi autem constat sic data esse à populo, sed potius constat absolutè esse donata in sustentationem ministris, & vt ipsi Deo famulantur seruentibus, maiorique cum splendore procedent, & apud populum honorabiliores existerent. Adde. Fructus beneficij praecipue consistant in decimis, primitiis, & oblationibus, quae tamen non liberaliter, sed ex debito iustitiae dantur à populo ministris Dei. Ergo in his non potest populus obligationem aliquam iustitiae imponere. Ab Ecclesia autem non constat sub praedicto onere dari esse fructus, imò potius contrarium non leuiter colligitur ex eo quod Ecclesia non recindat donationes profanas, & excessiuas factas à clericis in detrimentum pauperum: si enim pauperes ius iustitiae haberent ad superflua sustentationi ministrorum, non est credendum Ecclesiam permitturam eos saepe ita defraudari. Item possent pauperes clam surripere, si ipsis constaret diuitem non esse erogaturum, & soluentes decimas partem reueruere, vt pauperibus tribuant, illisque indemnes seruent, & denique concederetur pauperibus actio in iudicio contra clericos non erogantes: quae omnia absurda sunt. Non igitur dicendum est, ex iustitia pauperibus superflua deberi.

2 Neque obstant in contrarium adducta: licet enim pauperibus fauorabilior esset applicatio fructuum sub onere pauperibus expendendi quae superflua: ac ministris Ecclesiae est odiosior, quod iustitiae, vt sic applicari non sint: obligatio autem ministrorum ex charitate expendendi superflua beneficiorum non prouenit tam ex donatione, seu modo, quo fructus recipiunt, quam ex statu clericali, quem habent. Hic autem status obligat ipsos bona propria illius, qualia sunt beneficij fructus, in opera pia expendere, non autem obligat eo stricto rigore bona per indultiam, aut specialem laborem acquisita.

Quod si inquiras, quid factum est de parte illa pauperibus olim assignata, videtur enim permixta cum parte beneficiariis competente, ac proinde teneri beneficiarios illam ex iustitia pauperibus tribuere?

Respondet hoc argumentum probare obligatos esse beneficiarios illam partem pauperibus tribuere, etiam si suam sustentationem superflueret. Deinde dico illam partem Episcopis, clericis, & fabricis esse applicatam, ac proinde obligationem inter omnes aequaliter diuidi. Tertio respondeo cum Soto supra, ex illa parte pauperum hospitalia esse fundata, vel potius ad Principes, & Reges saeculares deuenisse ob Ecclesiae defensionem.

PUNCTUM VII.

An quae dicta sunt de beneficiariis, intelligi debeant de pensionariis.

- 1 Proponuntur varia sententia.
2 Conciliantur iuxta diuersitatem pensionum Ecclesiasticarum, vel saecularium.

1 Negat Valquez opuscul. de elemosyna, cap. 4. sine, num. 22. vbi dicit se nullum vidisse auctorem obligantem pensionarios ex charitate adhuc ad vberiores, vel alias elemosynas, quam alios saeculares. Licet enim (inquit) bona sint Ecclesiastica, dantur tamen in pensionem propter bonum Ecclesiae, & in ipsorum alimentum, & sustentationem. Status autem pensionarij illas beneficiarios non sit non obligat specialiter. Contrarium defendit, Nauarr. in apolog. quæst. 1. monito 80. c. in opuscul. de spoliis clericorum paragrapho 1. num. 6. c. paragrapho 7. num. 7. vbi pensionarios beneficiatis aequiparat, sed latius id probat tractat. de redditibus, quæst. 1.

quasi. i. monito 32. iis argumentis. Primò, quia hæc obligatio est annexa redditibus beneficiorum. Ergo ad quoscunque transeunt, debent cum hoc onere transire, argum. *cap. litteris de pignoribus, cap. pastoralis de decimis*. Secundò non potest pensionarius ex pensione aliter disponere, quam vult Pontifex, qui concedit solum pro alimentis. Ergo tacite insinuat nolle vt eos prodigant, *cap. i. 42. distinct. 4. §. 1. 44. distinct. 4. glossa penultim. Clement. 2. de officio ordinar. At redditus pensionum est extraordinarius, redditus verò beneficiorum est ordinarius. Si ergo redditus beneficiorum hoc onus habent, non debent pensionem redditus ab illo eximi. Quattò ei qui minus præmij meretur, non debet plus dari, argum. §. 1. *Instituit. de iustitia, & iure, & l. iustitia, ff. eod. rit. minus autem meretur pensionarius, qui non tenetur dicere officium diuinum, neque seruire, quam beneficiatus, qui ad verumque Ergo. Quindò sequeretur pensionarium posse pro libito de fructibus pensionis in vita, & in morte disponere tanquam de patrimonio suo, quod est alienum à praxi recepta, & contra constitutionem Pij V. quam refert Nauarr. §. 1. num. 6. & §. 8. vbi aquè eximit ab spoliis beneficiatus, & pensionarios, cuius beneficium; aut pensio tringit dicatorum de camera non excedit, quia non præiunguntur habere spolia, quibus tam tenues redditus sunt concessi.**

2. Dicendum tamen est duplicem esse pensionem ex beneficij fructibus concessam, aliam secularem, aliam Ecclesiasticam, vt alijs relatis bene docet Garcia de *benefic. i. part. cap. 1. à n. 1. præcipue à n. 8. De pensione seculari procedit opinio Vasquez, ac de pensione Ecclesiastica opinio Nauarr. Ecclesiastica pensio est, quasi quoddam beneficium, illiusque naturam imitatur, ac proinde quidquid obligationis beneficiato imponitur ex fructibus beneficij, imponi etiam debet pensionario; & ita notauit Molin. *tract. 2. de iustit. disp. 145. post princip. ver. ex eadem Bulla.**

PUNCTVM VIII.

Quid dicendum sit de beneficiariis religiosis.

1. Religiosus assumpti ad beneficium seculare, vel regulare non habent dominium reddituum beneficij, sed penes monasterium est.
2. Religiosus Episcopus eodem modo, ac alij seculares Episcopi, habet dominium reddituum beneficij secundum plurimum sententiam.
3. Contrarium defenditur.
4. Est satis fundam. n. 2. adductis.
5. Religiosus Episcopus prodigè disponens de Ecclesiasticis redditibus, contra iustitiam peccat, & accipiens ad restitutionem tenetur.

Certum est religiosos assumptos ad aliquod beneficium seculare, vel regulare, nullum habere dominium reddituum beneficij sed penes monasterium esse, ipsique solum administrationem concedi ad vsus pios, & non aliter. Quocirca si aliquid in profanos insulam, peccabant mortaliter, contra votum paupertatis, tum contra iustitiam, & alienatio facta nulla est. Hoc tamen (inquit Vasquez de *restitut. c. 3. dub. 8.*) intelligendum est de religiosis assumptis ad beneficium seculare, vel regulare ad nutum amobilem si beneficium sit perpetuum, neque per superiorem religionis amoueri possint, credit verè dominos esse, & eodem modo de redditibus beneficij disponere posse, ac possunt alij clerici seculares beneficiari. Sed contrarium omnino dicendum est, cum nullus sit textus, neque ratio efficax persuadens eos à voto paupertatis liberos esse, quod ex dicendis de religiosis Episcopis amplius constabit, neque vltius est Doctor, qui eos à paupertatis voto eximat, sed potius dicunt omnes verè manere religiosos, vt videre est apud Sanchez *lib. 6. c. 6. n. 36.*

2. De religiosis ergo ad statum Episcopalem assumptis non desunt Doctores, qui affirmant eodem modo de bonis Ecclesiasticis disponere posse, ac alios Episcopos seculares, quia illorum habent dominium, & administrationem, sic docent Sorus *lib. 7. de iustit. quæst. 4. art. 2. ad vltim. & lib. vltim. quæst. vltim. art. vltim. col. 4. Vasquez l. 2. quæst. 96. art. 4. disp. 165. cap. 6. num. 91. ad finem, & n. 104. & in opuscul. de redditibus c. 3. dub. 7. Michæl Medin. de sacram. bon. contin. lib. 5. cap. 26. Angles floribus, 2. part. quæst.onica de voto, art. 2. post 3. difficult. dub. 5. Palaz 4. distinct. 38. disput. 2. fol. 384. col. 1. initio. Gratian. regul. 310. num. 4. Mouentur primò, & præcipue ex *cap. statutum, 18. quæst. 1. vbi dicitur statutum est, & secundum sanctos Patres à Synodo confirmatum est, vt monachus, quem electio canonica à iugo regulæ monasticæ absoluit, & sacra ordinatio de monacho Episcopum fecit, velut legitimus hæres, paternam sibi hereditatem postea iure vendicandi potestatem habeat. In quibus verbis videtur clarè exprimi habere dominium hereditatis paternæ. Primò, quia dicitur esse legitimus hæres, si autem monasterium, vel Ecclesia acquireret dominium, ipsa, & non ipse legitimus hæres diceretur, sicut dicitur de monacho existente in monasterio. Secundò, quia conceditur potestas vindicandi hereditatem paternam, non**

Ecclesia, sed sibi; vindicare enim, sibi que acquirere proprium est veri domini. *In rem actio, ff. de rei vindicac.* Tertio, quia non cogitur paternam hereditatem vindicare, sed potestatem habere illam vindicandi, ac proinde illam renunciare potest, quod nequaquam fieret, si dominus non esset. Secundò mouentur, quia non apparet apud quem dominium illius hereditatis exiit, non apud pauperes, tum quia est communitas nimis indeterminata, tum quia non posset in alios vsus Episcopus religiosus expendere. Neque item est apud Ecclesiam vniuersalem, à quo non fuit ipsi applicata. Neque item apud Ecclesiam illam particularem, ad quam assumptus est, aliàs non liceret translatio ad aliam Ecclesiam deferre secum hereditatem, sicut translatio à monasterio ad Episcopatum non licet deferre secum, quæ in monasterio acquisiuit. Neque obstat obligatum esse Episcopum ea bona relinquere Ecclesie; quia hoc solum probat non habere liberam facultatem disponendi in morte; & meritò, quia cum ratione Ecclesie dominium illorum acquisiuerit, ad ipsam Ecclesiam iustissimum est, vt perueniant. Tertio cum voto paupertatis compati non potest dispositio bonorum perpetua, & inde pendens ab aliquo superiore: at religiosus factus Episcopus habet iure diuino administrationem, & dispositionem bonorum, quæ ab ipso auferri nullatenus potest, nisi in peccatum alicuius grauis delicti. Ergo.

3. Nihilominus recedendum non est à communi sententia, quæ affirmat religiosum factum Episcopum, & obstrictum voto paupertatis manere, & consequenter incapacem dominij proprij, sic tenet diuus Thomas 2. 2. *quæstion. 185. art. 8. ibi Caietan. Valent. disp. 10. quæst. 3. punct. 8. col. 3. Couarruias c. 1. de testament. num. 28. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 28. Egid. de Coninch. disp. 27. dub. 11. num. 200. Thomas Sanchez plurius relatis lib. 6. in Decalog. cap. 6. num. 8. Lessius de iustit. lib. 2. cap. 4. dub. 5. n. 29. & c. 41. dub. 11. num. 92. Nauarr. comment. 1. de regula, num. 31. & comment. 2. num. 17. & comment. 3. num. 46. & lib. de redditibus Ecclesiasticis quæst. 1. monito 11. n. 1. & 2. monito 52. num. 1. Sarmiento de redditibus, 1. part. cap. 1. n. 10. & in defens. illius prima part. mon. 11. n. 2. & 3. & alij.*

Probo, quia religiosus factus Episcopus verus religiosus existit, aliàs non obligaretur habitum suæ religionis portare: sed de essentia religionis non solum est votum castitatis, sed etiam paupertatis, & obedientie. *cap. cum ad monasterium, de status monachorum, sine.* Ergo sic factus Episcopus omnia hæc vota retinet. Secundò, quia vota religiosorum in tantum dispensari poterant, quatenus obstatent munerij Episcopali, sed abdicatio dominij non obstat huic munerij concessa libera facultate administrandi redditus Episcopales, ceteraque bona in quolibet decentes vsus. Ergo non est dicendum in voto paupertatis dispensatos esse.

4. Neque obstat in contrarium adducta.

Ad primum desumptum ex *cap. statum*, respondeo religiosum factum Episcopum esse legitimum hæredem, sibi que vindicare hereditatem non pro se, sed pro sua Ecclesia, sicut existens in monasterio ius successiois habet, & hereditatem sibi vendicet non pro se, sed pro monasterio, iuxta *l. deo nobis, 56. §. hoc etiam, C. de Episcop. & cleric. vbi cauetur, ne parentes priuent filios religiosos hereditate sibi obueniente, & subditur. Sin vero vitium voluntatem parentes, neque testamentum, neque alio vitio elogio declarasse monstrati fuerint, omnem parentum substantiam hædes, quibus ab intestato competit, secundum leges nostras sibi defendant, nullo impedimento ex sanctimoniali conuersione generato, siue soli, siue cum alijs ad successione vocantur. Neque ex illis verbis potestatem habeat vindicandi, inferitur non debere de facto vindicare, sed explicatur, quod difficultatem ingereere poterat. Adde, etsi posset non vindicare, sed renunciare, inde non inferitur illius habere dominium, sed plenam, & liberam administrationem.*

Ad secundum dico, dominium illius hereditatis esse apud Ecclesiam, ad quam assumptus est, sed cum potestate libera transferrendi, dum viuit, in aliam Ecclesiam, & in quodlibet pium opus. In morte autem Ecclesie relinquij debet, non vt liberè Ecclesie donatum, sed vt proprium Ecclesie, vt satis indicant illa verba textus, iuncta glossa, *ad altare ad quod sanctificatur, & intulatur secundum sacros canones restituit.* Verbum enim *restituit*, Ecclesie esse proprium indicat.

Ad tertium nego cum voto paupertatis compati non posse dispositionem liberam perpetuam in vsus pios bonorum Ecclesiasticorum, alias religiosus ad parochiale beneficium assumptus, quo priuari nullatenus possit, nisi ob vrgentem causam, religiosus non esset, cum haberet ius perpetuum disponendi de bonis: quod autem hæc perpetuitas ex iure diuino, vel humano proueniat, impertinens esse videtur.

5. Ex his inferitur religiosum Episcopum prodigè disponentem res Ecclesiasticas, & bona sibi obuenientia contra iustitiam peccare, & accipientem obligatum esse restituere, nisi Ecclesia remittat, quia caret bonorum dominio, & sola administratio ad honestos vsus illi est concessa, sic Lessius *lib. 2. de iustit. c. 4. dub. 5. n. 19. Thomas Sanchez lib. 6. in Decal. c. 6. n. 13. Coainch. disp. 27. dub. 11. à n. 200.*

PUNCTUM IX.

An pauperi patienti extremam, vel grauem necessitatem, liceat aliena surripere, eaque consumere.

- 1. In extrema necessitate potest, si alia via succurrere sibi non valet.
- 2. An teneatur prius rogare diuites, ut sibi succurrant.
- 3. Non potest per vim à domino impediri, quin pauper sibi succurrat extreme indigens.
- 4. In graui necessitate plures consent inuito domino non posse aliena surripere.
- 5. Probabilis est oppositum.
- 6. Satis fundam. num. 4. adducto
- 7. Si proximus in eadem necessitate existit, non potest ab illa rem surripere.
- 8. Expenditur, an tenearis reddere debitum Petro, eo indigente equaliter.

IN extrema necessitate ferè omnes Doctores affirmant, si alia via sibi succurrere non potest, quia quilibet habet strictissimum ius, propriam vitam defendendi, & consequenter assumendi quæ ad hanc defensionem necessaria sunt. Item diues à quo alium pauper bona, habet obligationem ea ipsi donandi. Ergo non est præsumendus iniustus, vel saltem non erit rationabiliter. Adde omnia in illa necessitate facta esse communia ab auctoritate naturæ, eum ad conferendam hominum vitam ea produxerit, & sub hoc onere certis dominis tradiderit.

Dixi, si alia via sibi succurrere non potest. Nam si rogando amicaliter diuitem, ut succurrat, potest sibi prouidere, nullatenus licet ab eo bona clam auferre, quia nemini licet aliena surripere, cum propria per donationem habere potest, sic supponant omnes, & expresse notauit Coninch. disp. 27. dub. 10. num. 18. Lestius lib. 2. cap. 12. dub. 12. num. 66. vbi dicit omissionem huius conditionis non videri peccatum mortale, si scandalum abest, quia siue dominus concedat, siue non, potest accipere pauper sibi necessaria. Ergo est solum inordinatio in modo quæ non videtur ita grauis. Addit verò Coninch ab hac petitione non excusari pauperem, etiam si nobilissimæ familie sit, & valde pudeat mendicare; quia in tanta necessitate pudor ille inquit vincendus est, & aliquibus diuitibus necessitas manifestanda, præcipue cum huiusmodi necessitas non ex culpa euenire solet. At hoc durum mihi videtur, quia inde obligaretur pro remedio suæ necessitatis extremæ, grauem saltem lumbre, qualis est ab statu cadere mendicando, quod aliqui ita ægrè ferunt, ac ipsam mortem. Quare Lestius dixit vitum honestæ conditionis non teneri otiosum mendicare, fauet que Lorca 2. 2. sect. 3. disput. 39. membr. 1. num. 9. reputans eum esse in extrema necessitate, qui est in certo periculo ita decidendi ex honesto statu, ut non possit vitam sustentare, nisi discendo artem mechanicam, aut mendicando, quod licet verum non sit, probat tamen esse grauissimum malum. Ergo si ob vitandam grauem necessitatem potest proximus aliena surripere, poterit ob vitandam extremam, absque obligatione mendicandi. Quocirca solum existimo obligari posse pauperem vini, vel alteri diuiti secretò necessitatem manifestare, si probabiliter credat eos hac via esse succurosos; quia hæc manifestatio non videtur grauius inuisioniosa, neque grauius pudorem causare.

Hinc fit sic accipientem non posse à domino impediri, quod si impediatur cum repellendo, iniustus est, & hanc iniustitiam potest accipiens propellere, etiam diuitem occidendo; si opus sit. sic Lestius lib. 2. cap. 12. dub. 12. num. 69. Coninch. disp. 27. dub. 10. num. 169.

In graui verò necessitate est inter Doctores controuersia, an licitum sit aliena inuito domino surripere? Negare videtur D. Thomas 2. 2. quest. 66. artic. 7. & ibi Caietanus, Sorus lib. 5. de iust. quest. 3. artic. 4. Couarruias regul. peccatum. part. 2. §. 1. n. 1. & supponit Suarez disp. 7. de charitate, sect. 5. num. 8. & fauet cap. si quis, de furtis, vbi imponit penitentiam furanti in necessitate graui: dicitur enim, si quis propter necessitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, vel panes, pœniteat tres hebdomadas, & si reddiderit, non cogatur ieiunare. Ratio autem est, quia pauperi non licet surripere, nisi in quantum diues obligatus est illi dare, aliàs esset bellum iustum ex vtraque parte, sed diues obligatus non est huic patienti grauem necessitatem dare, sed potest eo omisso aliam eligere. Ergo. Quod si dicas id verum esse, cum dominus non habet bona, quibus possit omnibus patientibus grauem necessitatem subuenire, secus si illa habeat. Hinc sumo argumentum: Pauperi constare non potest diuitem habere bona superflua status, quibus omnibus egenis grauius succurrere possit, cum necessitates graues frequentes sint, imò contrarium debet præsumere. Ergo stante hac ignorantia non habet ius aliena surripendi.

Nilominus probabilis censet patientem grauem necessitatem, si alia via succurri non potest, posse clam à diuite aliena surripere, sic docuit Nauarr. cap. 17. num. 5. Petrus Nauarr. Ferr. de Castro Sum. Mor. Pars. 1.

lib. 2. de reb. cap. 1. num. 574. Lestius lib. 2. cap. 12. dub. 12. num. 71. Valquez cap. 1. de elemosyna, dub. 7. num. 60. Coninch. disput. 27. dub. 10. num. 162.

Ratio sumitur ex contrario fundamento. Est enim iniusta diuiti obligatio ex charitate succurrendi culibet patienti grauem necessitatem, sicut patienti extremam, si commodè potest. Hoc autem sufficienter pauperi constat, si illi constet de sua graui necessitate, & de potentia diuitis, & ignoret, an alij pariantur eandem, secumque concurrant: iis enim conditionibus positis, tenetur diues succurrere, & in acceptis à paupere consentire. Ergo pauper accipiens non peccat. Quod si de facto plures patientes grauem necessitatem concurrant, & cognita sint à diuite, quibus omnibus satisfacere non potest ex bonis, quæ sibi supersunt, sed solum vini, vel alteri, credo tunc non posse pauperem clam surripere, si ipsi non constet nolle aliis diuitem elemosynam impetiri, quia in tantum potest, in quantum diues tenetur. At in tali casu diues non tenetur ei elemosynam concedere, sed potest eam aliis seruire. Ergo. Neque obstat patientem extremam necessitatem posse à diuite clam necessaria surripere, etiam si plures alij similem necessitatem patientes concurrant, & diues non possit omnibus prouidere, quia ius conferuandi vitam, quia est nimis exemptum, hanc tribuit facultatem, neque vllus conquisit rationabiliter potest, quod sic conferuare studeat. sic Valquez de elemosyna, cap. 1. dub. 7. num. 62. Fateor tamen ob hanc rationem etiam in graui necessitate esse probabile. Nam cum diues omnibus illis diuisim tenetur prouidere, qui præuenit accipiendo, iure à natura sibi concessio videtur uti.

Neque nostre sententiæ obstat, cap. si quis, nam, ut rectè explicat D. Thomas 2. 2. quest. 66. artic. 1. & ex illo Valquez dicto dubio 7. num. 67. Lestius lib. 2. cap. 12. dub. 12. sine Coninch. disput. 27. dub. 10. & alij. Loquitur textus, quando furtum commissum est propter necessitatem communem, non tamen urgentem, & grauem: cum verò dicitur, si restituerit, non ieiunet, indicatur duplicem esse furanti extra grauem, & extremam necessitatem penitentiam imponendam. Primò trium hebdomadarum penitentiam. Secundo ieiunium, quæ ieiunij penitentia restituendi statim non imponitur. Quod si velis loqui textum de furante in graui & extrema necessitate, respondere debes. Primò peccasse sic furantem, quia indebitè alienam rem vsurpauit, quia fortè rogando poterat obtinere. Secundo impostam esse penitentiam non ob peccatum, sed ob peccati similitudinem. Adde textum non esse Pontificium, neque ex aliquo Concilio desumptum, sed ex pontificali Theodorici Ratio autem, quæ illa sententia nitetur, satis ex probatione conclusionis nostræ dissoluta est.

Aduerto tamen primò, te non posse etiam in extrema necessitate constitutum, surripere rem alienam ab alio æquè illa indigente, quia tunc ipse non tenetur sibi dare, & ratione possessionis ius acquisiuit prælationis. Secundo aduerto rem valde pretiosam te non posse ab illo sumere, ut tua necessitate satisfacias, quia, ut supra dixi punct. 4. non tenetur diues cum tam graui iactura bonorum tuæ necessitati prouidere, quia id cedit in reipublice damnum.

Dices. Ergo debens ex furto Petro magnam quantitatem, tenetur cum tali periculo Petro reddere, si videat Petrum in æquali necessitate existere, quia retentio est primæ acceptionis continuatio. Si ergo non licet primò accipere, neque licebit acceptum retinere, conuenit Lorca 2. 2. disp. 38. n. 11. quoties res debita Petro in specie existit, quia Petrus habet ius in specie am vendicandi, quo iure non videtur priuandus ob necessitatem possidentis, cum ipse ea æquè indigeat, & possessio iniusta non debet raproti prodesse, & domino nocere, & hoc mihi probabilius videtur, si verque creditor, & debitor in necessitate concurrant, neque prius debitor, quam creditor, consentit. Valquez de elemosyna, cap. 1. dub. 9. num. 71. esto censam satis probabile oppositum, ut affirmat Lestius lib. 2. cap. 16. dub. 1. num. 13. & Coninch. disp. 27. dub. 10. n. 171. Qui mouentur ex eo, quod pro eo tempore cessat vis, & potestas dominij iure gentium introducta, & res sunt quoad vsum primò capientis, & possidentis. Sed responderi potest hoc esse verum, si capiat, si possideat iuste: at capiens, & possidens per furtum, non capiat, neque possidet iuste, neque tollit domini possessionem. Necessitas autem superueniens non potest facere, ut iuste possideat, si simul cum necessitate domini concurrat. Ergo.

PUNCTUM X.

An consumens rem alienam in necessitate, teneatur restituere, si ad pinguiorem veniens fortunam.

- 1. Ex quo pendeat resolutio huius difficultatis.
- 2. Si alienum habens ex contractu transierit dominium, teneatur secus si habeat alienum ex contractu non transierit dominium.
- 3. Si ex delicto alienum habeas, communior sententia docet te esse obligatum restituere. Contrarium est satis probabile.

Resolutio

Resolutio huius puncti pendet ex dictis punct. 4. ut bene advertit Coninch. *disput. 27. dub. 10. n. 161. & 164. concl. 2.* Valq. *opuscul. de elemos. dub. 8. n. 67.* ibi enim asserimus plures esse casus, in quibus debet diues gratis omnino, & sine obligatione elemosynam concedere, & plures **ca.**, in quibus poterat obligationem restituendi imponere. In his ergo casibus, in quibus hæc obligatio imponi potest, si rem accipias fecerit, teneris, cum ad pinguiorum veneris fortunam, restituere, quia non potes alia via accipere, quam ipse tenetur præstare. Neque præsumi potest nolle diuitem sibi rem restituere, cum id velle possit.

2. Difficultas ergo est, an si alienam rem ante necessitatem possideas, & in necessitate constitutus illam consumas, excuseris à restitutione, sicut si tunc accipiens rem illam consumpsisses? Quia in re certum est, si rem possessam & tibi necessariam habebas ex contractu transferente dominium, qualis est mutuum, vel venditio, teneri restituere, quia tunc non consumis alienum, sed proprium, & obligatio ex contractu reddendi rem perseverat. Coninch. *disput. 27. dub. 10. n. 167.* Valquez *de elemosyna, capite 1. dub. 8.* Bonacina *disput. 3. quest. 4. de charitate, punct. 6. num. 16.* & alij apud ipsos. Si autem ex contractu non transferente dominium habebas, verbi gratia, ex commodato, vel deposito, censeo probabilius te non esse obligatum restituere, quia nec restituere teneris ex re accepta, cum nihil illius superstit, ut suppono, neque ex iniusta acceptione, cum nulla fuerit, neque etiam ex contractu prius facto, licet enim solam obligare potest ad reddendam rem, quando culpa depositarij perit, secus si absque illius culpa, ut in præsentis contingit, & ita tradunt plures relati ab Azorio *lib. 12. c. 8. quest. 7.* Torres *disp. 82. dub. 7. ad finem.* quibus accedit Petr. Nauarr. *lib. 4. de restitu. c. 26.* Bonacina *disput. 3. quest. 4. punct. 6. num. 26.* Lessius *lib. 2. c. 16. dub. 11. num. 5.*

3. Quod si rem alienam tibi necessariam habes ex delicto furti, vel rapinae; communior sententia tenet te obligatum esse transacta necessitate similem restituere; quia esto licet illam consumas in necessitate: obligatio ante necessitatem contracta ex iniusta acceptione non perit, sed suspenditur. sic Valquez *lib. 8. fin. num. 68.* affirmans neminem contradicere. Bonacina *dict. num. 16.* Petrus Lorca *disp. 38. num. 14.* & alij plures apud ipsos. Ratio est, quia ad subleuandam necessitatem opus non est debitum extinguere, sufficit eius restitutionem impedire. Verum contrarium censeo factis probabiliter, & forte probabilius dici posse, cum Petro Nauarr. *lib. 4. cap. 4. num. 24.* & 25. Coninchus *disput. 27. dub. 10. num. 66.* quia sic consumens rem videtis satisfacere obligationi restituendi antea contractæ, cum rem consumas, sicuti dominus tenetur velle consumi, si apud ipsum raret. Et confirmo. Ab onere restituendi rem, liberatur iniquus detentor, si absque eius culpa perit res furto ablata, eodem modo apud dominum existens peritura, ut bene probat Lessius *lib. 2. cap. 12. dub. 15.* Atqui si res illa apud dominum existeret, eodem modo periret, ac perit apud se iniquum detentorem, cum ipse dominus teneretur tibi in necessitate extrema existentia donare, Ergo.

PUNCTVM XI.

Utrum existens in necessitate, tenearis rem alienam restituere creditori, necessitate simili laboranti, vel possis restitutionem omittere.

1. Non teneris, si alienam retines ex contractu.
2. Si retines ex delicto, neque res existit in specie, non teneris.
3. Secus, si res aliena in propria existit specie.
4. Idem quod dictum est de tua necessitate, dicendum est de necessitate illorum, qui tibi in primo gradu coniuncti sunt.

Dupliciter rem alienam retinere potes, vel ex contractu, vel ex delicto. Si habes ex contractu, probabilius censeo non solum in extrema, sed etiam in graui necessitate te non esse obligatum restituere; quia in pari casu melior est conditio possidentis, quod est manifestum, si habes rem ex contractu transferente dominium. At si habes rem ex contractu depositi, precarij, commodati, quibus dominium non transfertur, neque finitum est tempus contractus, est probabilius, quia licet dominium apud te non sit, est tamen iusta possessio, & vsus pro eo tempore. Ergo potes te, utique creditori præferre. sic Valquez in *opuscul. de elemos. c. 1. dub. 9. n. 73.* Bonacina *disput. 3. quest. 4. de charit. punct. 6. n. 24.*

2. Si autem ex delicto debeas, distinguendum est, vel res debita existit in specie, vel non? Si non existit, non teneris tunc cum æquali tua iactura restitutionem facere, quia & dominium, & possessio tibi fauent, nec potes diel retinere alienum, sed proprium cum obligatione reddendi ablatum; quia obligatio ob necessitatem suspenditur. Quod non solum existimo verum in extrema necessitate, sed etiam in graui, gratis enim necessitas eo modo, quo extrema, facit omnia communia. sic Lessius *lib. 2. c. 16.*

dub. 1. num. 20. Limita, nisi causa fueris necessitatis, creditore quia tunc debes cum iactura propria æqualem creditoris reparare, quia est melior illius conditio. sic Bonacina *disput. 3. quest. 4. de charit. punct. 6. n. 14.*

3. Si verò res debita ex delicto in propria existit specie, placeat mihi sententia Valquez *de elemosyna, cap. 1. dub. 9. num. 70. & 71.* & Lorca *2. 2. disput. 38. num. 10.* Nauarr. *cap. 17. num. 60.* te esse obligatum restituere creditori, si creditor prius actu, vel eodem tempore in necessitatem incidit; quia nõ est æquum ob vsurpata possessionem te velle creditori simili necessitate laboranti præferre. Si autem tu prius in necessitatem incidisti, quia ratione necessitatis possides rem; seu tei vsum iuste istam possessionem continuare censeris, quando alius in necessitatem incidit, & obinde à restitutione excusaris.

4. Quæ dicta sunt de tua propria necessitate, dicendum est de necessitate parentis, aut filiorum, vxoris, imò & fratrum: ius enim fauendi iis tibi coniunctis præferendum videtur creditori sic pluribus relatis Bonacina *disput. 3. quest. 4. de charitate, punct. 6. n. 14.* quamuis Valquez *de elemosyna, c. 1. dub. 9. n. 74.* in tractu limitet, cui creditor existimat esse præferendum.

PUNCTVM XII.

Ex quibus bonis facienda est elemosyna.

1. Facienda est ex propriis in casu graui, & extrema necessitate, ubi alienum quando patiens necessitatem habet ius suspendendi.
2. Quid dicendum de bonis à communitate possessis. Quia ratio de illis facienda sit elemosyna ab hominibus illius communitatis.
3. Quid illicitè, & turpiter acquisitis.

Faciendam esse elemosynam ex propriis, & quorum habes administrationem, & non ex alienis nemini est dubium. Non enim iniustitia committenda est, ut charitati subuenias, ut rectè docuit Augustinus in *lib. 50. homil. homil. 7.* relatus in *cap. fore. 14. quest. 5.* Solum casus extreme necessitatis excipitur, ad cuius medium aliena accipere potes, si alia via nequit prouideri. In casu graui necessitatis solum hæc habent locum, quando viget præceptum elemosynæ, & ipse patiens necessitatem illam ab inuito accipere poterat. Valquez *de elemos. c. 2. dub. 2.*

2. Ex his inferitur, quid dicendum sit de bonis, quæ ab aliquo communitate possidentur? Dupliciter enim possidentur possunt, vel collegialiter, vel particulariter: collegialiter possidentur, cum non in singulos diuiduntur, sed à communitate, vel eius, qui illius curam gerit, dispensantur. Particulariter possidentur, cum in singulos distribuenda sunt, singulique illius communitatis ius habent, ut sibi signata portio detur. Si bona collegialiter possidentur, poterit communitas, seu maior illius pars, vel qui illius curam gerit, facere eas elemosynas, quæ rectè gubernationi illius communitatis expedire videri fuerint. *cap. cum in cunctis, de his que sunt à maiori parte capituli.* At si bona particulariter possidentur, necessario requiritur contentus omnium illius communitatis, ut elemosyna concedatur, quia cum ad quemlibet sua pars pertinet, nequit sine eius consensu defraudari, colligitur ex *cap. cum omnes, de constitutionibus.* sic Ioann. Medina *de elemosyna, cap. 4. Valent. 2. 2. disput. 3. quest. 5. verset. secundò.* Valquez in *opuscul. de elemosyna, c. 4. n. 2.* ubi subdit cum Ioan. Medina. quamuis portionarij non habeant vocem in Capitulo, si bona eroganda in elemosynas in illos essent diuidenda, nequaquam sine illorum consensu posse erogari. At credo in hac parte consuetudini esse standum: cedunt enim portionarij huius iuri, cum Ecclesiam ingrediuntur, in qua non habent vocem in Capitulo, ut possit Capitulum ex bonis communibus, ad ipsorumque pertinentibus elemosynas facere, prout rectè gubernationi expedire visum fuerit. Alias deberet Capitulum explorare consensum non solum præsentium, sed absentium, ut aliquam elemosynam faceret, quod est contra vsum receptum.

3. Secundo inferitur, quid dicendum sit de illicitè, & turpiter acquisitis, an possis facere elemosynam? Pro cuius decisionem suppono dupliciter te posse rem alienam illicitè acquirere. Primò vsura, furto, & rapina. Secundo præmio & mercede alicuius illicitæ actionis, scilicet, fornicationis, occisionis, iniustæ sententiæ, beneficij, Ecclesiasticæ collationis. Si furto, vsura, & rapina res acquisita est, & in specie existit, extra supradictum casum extremæ, vel grauis necessitatis non potes elemosynam facere, sed debes dominio restituere. Secus verò, si iam non existit in specie, neque ex elemosyna impotens redderis ad restitutionem faciendam, quia tunc ex propriis elemosynam facis, absque damno creditoris. Valquez *c. 2. de elemosyna, dub. ult.* Suarez *disp. 7. sect. 2. de charitate, n. 6. & 9.* Si autem impotens redderis ad restitutionem, clarum est te non posse elemosynam facere. Dubium tamen non leue est, an recipiens teneris, si mala fide accepisti, credens dantem reddi impotentem ad restituendum? Et quidem teneris, quia cooperaris damno creditoris: eius debuit deteriorando. Si bona fide recepisti, & consumpsisti, non videris teneris, quia nec ratione rei acceptæ, quæ non existit, nec ratione iniustæ acceptionis, quæ

in illa fuit, teneris. Si autem res accepta consumpta non est, aut si consumpta est, ditor es factus, ob cuius causam in aequivalenti persequeris, alicui videberis esse obligatus, quia res illa obligata est creditori, neque cum illius dano tibi donari poterat, Ergo potest a creditore vindicari. Ergo tu teneris creditori reddere. Et confirmo. Si a principio rem accepisses, credens dantem impotentem reddi ad restituendum, esset iniusta acceptio, & obligatus esses creditori reddere. Ergo etiam es obligatus, cum illam retines, & scis ex illius retentione creditori damnum parari. Et hoc mihi dicendum videtur cum Suarez disp. 27. sect. 2. de charitate, num. 10. Quamvis non careat difficultate, cum bona specialiter obligata non acceptis; quia tunc tota obligatio debitoris esse videtur personalis, cui ipse satisfacere tenetur ex bonis, quae habet, neque bona ipsius postquam sunt alienata, videntur cum illo onere transire, alias vindicari possent. Quod si praemio, & mercede alicuius illicitae actionis iam executae acquisitum sit, potest ex illis elemosynam facere, quia dominum illorum acquisivisti, neque teneris danti restituere. Non enim tenetur meretricium pretium sui corporis, neque iudex pretium iniquae sententiae restituere danti, postquam meretricium sui corporis cogiam fecit, & iudex iniquam sententiam tulit. Agidius Coninch. disp. 27. dub. 12. num. 210. Lessius lib. 2. cap. 14. dub. 8. Exipio simoniacae acquisita ob beneficium, quae restituenda sunt Ecclesiae ante iudicis sententiam, ut in disputatione de simonia dicemus.

PUNCTVM XIII.

Qui elemosynam facere possint.

- 1. De quibus personis sit controversia.
- 2. Servus mancipium non potest facere elemosynam, nisi ex consensu domini, censetur dominus consentire si sibi ex assignatis ad sustentationem subtrahat, ut expendat.
- 3. Enumerantur plures alij casus in quibus servus dominum bonorum acquirit, & illorum elemosynam facere potest.
- 4. Quod dicitur de servis mancipiis, dicendum est de famulis.
- 5. Prodigus magnam elemosynam facere non potest, bene parvum, & suo statui convenientem.
- 6. Minor & pupillus similiter absque tutoris, vel curatoris consensu non possunt magnam elemosynam facere. At si faciant, factum tenet, quousque repetatur.
- 7. Tutores, & curatores ex bonis illorum, quarum habent curam, moderatas elemosynas facere possunt.
- 8. Filiusfamilias etiam si pubes sit, ex bonis profectitii, aut adventitii, non potest facere elemosynam, nisi quatenus pater praesumitur consentire, sicut de bonis castrensibus.
- 9. Religiosus superior elemosynas facere potest ex bonis, quae decenti sustentationi religiosorum superant. Alij vero religiosi solum ex praesumpto superioris consensu.
- 10. Vxor de bonis propriis elemosynam facere potest, & quae haec sint.
- 11. Secus de dote, & bonis communibus, absque mariti consensu.
- 12. Limitatur doctrina, ne procedat in elemosynis parvus, & quae alia femina sua qualitate facere solent.
- 13. Item cum maritus est amens, vel absens.
- 14. Deinde cum sit elemosyna ad merendum malum, vel impedendum bonum, sed prudenter est concedendum.
- 15. Item cum maritus bona dissipat.
- 16. Tandem, ut non procedat, si parentis, vel filij ex priori matrimonio indigeat.
- 17. Debet vxor computare in sua parte, dissolutio matrimonio, quae se debet.
- 18. Succurrere indignis, elemosyna consistit in actionibus necessariis, quilibet potest.
- 19. De quibus bonis quis dispendere potest, si habet ascendentes, vel descendentes.
- 20. Elemosynas moderatas non tenetur quis computare in quinta, vel tertia parte bonorum, sicut excedentes.

1. Cum elemosyna liberalis quaedam donatio sit, dominium, quae transferat in accipientem, clarum est, extra casum necessitatis fieri non posse ab alio, quam a domino rei donatae, liberam illius administrationem habentem, nisi ex praesumpta domini voluntate. Hinc oritur difficultas de servis, & famulis, de filiisfamilias, de minoribus, & pupillis, de prodigo sub curatore constituto, de religiosis, de vxore, quae ratione elemosynas aliquas facere possint, cum non habeant bona propria, vel si illa habeant, non habeant liberam illorum administrationem.

2. Et primo videndum est de servis, & famulis. De quibus recepta est omnium sententia, servum mancipium non habere bonorum dominium, sed esse apud dominum, cuius ipse est servus, habere expressae. Instituit, per quos personas, & item nobis, & leg. placet ff. de acquirenda hereditate, leg. id vestimentum ff. de penultimo, & cap. cum olim, de privilegiis, leg. 7. tit. 21. part. 4. Ratio colligitur ex supra dicta lege, id vestimentum. Si enim servus domini est, & a domino possidetur. Ergo bona ipsius servi domini sunt, & verid. de Castro Sum. Mor. Part. I.

a domino possideri debent. Ex qua doctrina inferunt non posse servum ullam elemosynam facere, nisi ex consensu tacito, vel expresso domini. Dominus autem semper consentire censetur in elemosynam factam de pecunia, aut cibis in sustentationem servi designatis: designans enim pecuniam illam in sustentationem, totum illud dispositioni servi remittere videtur: Quare si servus sibi aliquid subtrahat, ex illo elemosynam facere potest.

3. Secundo facere elemosynam potest ex peculio proptio, si habeat: habere autem illud potest. Primo, si ab alio sibi donatum est, ea conditione tacita, vel expressa, ut in potestatem domini deveniat. Quod contingit, cum servus datur in gratitudinem alicuius obsequij, absque praedicio domini facti. Secundo, si ab ipso domino concessum est vel gratis, vel in praemium alicuius extraordinarij laboris. Tertio, si in compensationem iniuriae factae ei donatum est. Quarto, si pecunia sic accepta aliquid acquisivit. Ex his enim bonis elemosynam facere potest pro libito: tum quia multorum sententia est, perfectum habere illorum bonorum dominium, & administrationem, neque posse a domino absque iniuria impediri, quia leges deecentes servum non posse sibi, sed domino acquirere, non sunt cum eo rigore receptae: alias nunquam se posset servus redimere, neque contra dominum actionem habere, neque cum eo contrahere, contra l. vix. ff. de iudic. Adde esto in supradictis casibus non haberet servus illorum bonorum dominium, negari non potest habere administrationem, quam saltem ex fidelitate impedire non potest dominus, ac proinde elemosynam pro libito facere ex illis potest. sic Agidius de Coninch. dub. 5. n. 46. Suarez disp. 27. sect. 2. n. 2.

4. Idem quod dictum est de servis mancipiis, dicendum est de famulis, facere, inquam, posse elemosynam ex bonis propriis, sicut ex bonis dominorum, nisi rationabiliter praesumant ratum habituros. sic Coninch. supra. n. 60.

5. Prodigus, cui datus est curator, & bonorum administratio est interdicta, nequaquam potest facere elemosynam magnam: constat ex l. 2. ff. de curatoribus furiosis, parvas autem elemosynas, & suo statui convenientes facere poterit, quia in iis non videtur sibi praedicare, neque officium curatoris eludere.

6. Minor, & pupillus eadem ratione non poterunt absque tutorum, vel curatorum consensu magnam, & excedentem elemosynam facere, quia non habent expeditam suorum bonorum administrationem. At poterunt eas elemosynas facere, quas alij eiusdem conditionis facere solent: quia in iis faciendis tutor, vel curator consentire debet. sic Coninch. disp. 27. dub. 5. n. 61. Quod si de facto aliquam grauem, & magnam elemosynam faciant, factum tenebit, neque obligatus est recipiens reddere, quousque reperatur a curatore, vel a minore perente restitutionem in integrum: quia sunt accepta a vero domino, sic Molin. tract. 2. disp. 2. 77. num. 2. Sanchez plures referens lib. 6. disp. 38. num. 1. Anton. Gomez 2. variarum, cap. 14. Lessius lib. 2. cap. 18. num. 81.

7. Tutores, & curatores, & omnes illi, quibus alienorum bonorum cura demandata est, possunt moderatas elemosynas facere; quia id pertinet ad rectam bonorum administrationem, quae illis commissa est, & in bonum pupilli, & minoris cedunt, ipsique consentire tenentur. sic Azor. 2. p. lib. 11. cap. 10. q. 1. Lorca 2. 2. disp. 40. memb. 1. Valquez opus. de elemos. c. 4. n. 2. Bonac. disp. 3. q. 1. de charit. p. 6. n. 26.

8. Filiusfamilias etiam si impubes sit, non potest ex bonis profectitii, aut adventitii elemosynam facere, nisi quatenus praesumitur pater consentire; quia horum bonorum dominium, vel saltem vltus fructus apud patrem residet. Praesumitur autem pater consentire, si ex datis sibi ad congruam sustentationem honestamve recreationem aliquid subtrahat, ut in elemosynam expendat. sic Coninch. disp. 27. dub. 5. num. 58. Valquez cap. 4. de elemosyn. n. 3. De bonis autem castrensibus, aut quasi, poterunt, quas voluerint, elemosynas facere, quia plena eorum administratio illis competit, quod intelligendum esse dicit Coninch. de filiis pauperibus; nam si impuberes sunt, existimat non esse facile permitrendum dare magnas elemosynas ob iudicij imbecillitatem, argum. leg. fin. C. de testam. milit. ubi denegatur potestas testandi tribuno militi etiam de bonis castrensibus, eo quod stabilem mentem nondum sit adeptus, sed, ut bene advertit Lessius lib. 2. cap. 18. dub. 11. num. 78. supradicta lux solum locum habere potest in testamento, vel in donatione facta extraneo, non tamen ad causas pias, qualis est elemosyna; si tamen haec elemosyna in damnum graue ipsius filijfamilias cedant, poterit petere restitutionem in integrum, & illas non ut elemosynas, sed ut donationes prodigas reuocare. Lessius lib. 2. cap. 17. dub. 9.

9. Religiosus superior, cui bonorum consentus administratio commissa est, aliquas elemosynas facere potest ex his, quae decenti subditorum sustentationi superant: quia in iis convenienti consentire debet, & ad rectam illius administrationem pertinet. Item solum prohibetur profanas donationes facere, ut conitit ex Bulla Clem. VIII. de largitione munerum, edita anno 1594. cuius meminit Quaranta, verbo largitio munerum, pag. 361. Ergo donationes ad pias causas ei tacite conceduntur. Alij autem religiosi subditi nullas facere elemosynas possunt, nisi ex tacito, aut expresso superioris consensu: censetur autem superior consentire

DE STRU
ALAI
TOMI
LIB. II

consentire aliquibus elemofynis religioso statui convenientibus, ex eis, quæ eis ad viaticum, vel congruam sustentationem extra monasterium existentibus conceduntur, quia datur illis libera tunc illorum bonorum administratio, sic ex omnium sententia Suar. *disp. 7. sect. 2. n. 3.* Valquez de elemof. c. 4. n. 3. Raro tamen presumitur consentire, ut existentes in monasterio elemofynam faciant ex iis, quæ sibi ad victum apponuntur, quia obstat hæc dispositio rectæ domus gubernationi: sic Lorea 2. 2. *disp. 3. sect. 36. n. 6.* Torres *disp. 84. dub. 2.* Coninch *disp. 27. dub. 5. n. 47.* Lessius *lib. 2. c. 18. dub. 11. n. 85.*

10 Restat dicendum de vxore, de qua duo sunt certa. Primum certum est vxorem habentem aliqua bona, quorum dominium, & administratio ipsi competit, posse de illis disponere, prout voluerit. Hæc bona sunt, si quæ ad matrimonium tulit præter dotem, quæque vocantur bona paraphernalia. Item si quæ labore suo, & industria lucrata est, ad quem laborem ipsa non tenebatur, cum (ve suppono) sufficientem dotem attulerit pro oneribus matrimonij. Tertio, si ex assignatis à marito in sustentationem aliquid liberabit, quia videtur illud suo labore esse acquisitum, vel ex consensu tacito viri dispositum, sic ex D. Thoma, Paludan. Nauarr. & aliis docet Nauarr. *opusc. de elemof. c. 4. n. 4. c. 6.* Coninch. *disp. 27. dub. 5. n. 91.* Lessius *lib. 2. c. 12. dub. 14. n. 84.* Bonacina *disp. 2. de restit. quaest. 10. punct. 2. à n. 5. c. 9. versicul. quarto.* Aduerto tamen hoc verum esse spectato iure communi. Nam in Hispania aliter est dicendum, cum non solum dotis, sed etiam paraphernalium bonorum administratio ad maritum pertinet, & omnia lucra constante matrimonio communia sunt utrique coniugi, sic Valq. *suprà.* Probabile tamen est hanc dispositionem regiam solum habere locum in vxore nuptiis iam celebratis, vel in sponsis matrimonio consummato, secus in sponsis etiam de presenti nondum cognitis, nec traductis ad domum Couarr. 2. p. *de reser. c. 7. §. 1. n. 4.* Valent. 2. 2. *disp. 3. q. 9. p. 6. fine.*

11 Secundò certum est apud omnes vxorem non posse de dote, nec de bonis communibus elemofynam facere absque viri consensu, quia est hæc illius dominium, non tamen habet administrationem.

12 Hoc tamen limitandum est. Primum, vt non procedat de elemofynis paruis, quas alia femine suæ qualitates facere solent: nam has posse vxorem facere ferè omnes admittunt, quia in iis consentire debet vir ob consuetudinem receptam, & quia hæc elemofynæ largitio pertinet ad congruam, & decoram mulieris sustentationem, quam præstare vir tenetur, neque consensum est per absolutam prohibitionem has prohibere, sed solum magnam, & excessiuam, sic ex Nauarr. August. & Syluest. docet Suar. *disp. 7. sect. 2. n. 5.* Valquez de elemof. c. 4. n. 4. Coninch. *disp. 27. dub. 5. n. 52.* Lessius *lib. 2. c. 42. dub. 14. n. 85.* Bonacina *disp. 2. q. 10. de restit. part. 2. n. 6.*

13 Secundò limitant aliqui, ne procedat, cum maritus est diu absens, vel amens, quia tunc competit vxori bonorum administratio, ac proinde elemofynarum largitio, sic Nauarr. *summ. c. 17. n. 14.* Valquez n. 6. Coninch. *suprà n. 54.* Sed subdit Nauarr. non debere excedere quantitatem, quæ à marito sui compore, vel præsentate daretur. At Lessius *lib. 2. c. 12. dub. 14. n. 86.* cum Palud. Syluest. & Angel. & Coninch. *suprà Bonacina n. 9. vers. quinto,* doctrinam firmant sine hac limitatione, sed absolute dicunt eas elemofynas facere posse, quæ sibi regulant prudentia visa fuerint conuenite. At mihi dicendum videtur cum Valquez doctrinam Nauarr. veram esse in casu absentia mariti, doctrinam Lessij, Paludani, & aliorum in casu amensia: quia in casu absentia mariti, est à marito vxori concessa administratio, & nomine mariti administrat, ipse enim est, qui administrationem retinet, licet illam ob absentiam exercere non possit: non igitur vxor alio modo administrare potest, quam sibi à marito fuerit præscriptum, vel quem intelligit marito placitum esse. At in casu amensia, cum ipsa sit à iure simpliciter administratrix, poterit, prout prudentia dictabit, elemofynas facere.

14 Tertio limitant, vt non procedat, si elemofynas faciat ad auertendum malum aliquod temporale, vel spirituale sibi, vel marito imminens, impetrandumque à Deo, sui suorumque conuersionem. Quia licet in iis maritus non consentiat, consentire debet, quia vultur eius gerit negotium, sic Lessius *lib. 2. c. 12. dub. 24. n. 85. vers. sexto.* Suarez *disp. 7. sect. 2. n. 5.* Nauarr. c. 17. n. 33. Valquez *opusc. de elemof. c. 4. n. 5.* Bonacina *disp. 2. de restit. q. 10. p. 2. n. 9. vers. tertio,* & facit exemplum Abigail 1. Reg. 25. quæ laudabiliter munera obtulit Dauid, ne in suum maritum amplius seiret. Hæc tamen limitatio sic absolute sumpta mihi nullo modo probatur, quia aperit viam vxoribus omnia bona liberè expendendi in pauperes putantes id sibi licere, vt à Deo impetrent gratiam, ne maritus vitiosus & inhonestus sit. Quocirca, vt bene dicit Coninch. *disp. 27. dub. 5. n. 56.* solum in casu aliquo raro id est permittendum. Neque exemplum Abigail regit, quia tunc donatio illa fuit necessarium medium ad temperandam iram Dauid. At elemofynæ regulariter non est medium vitium, & efficax ad impetrandam peccatoris conuersionem, cum orationibus, ieiuniis, & sacramentorum receptione id obtineri possit.

15 Quarto limitant, & bene, vt non procedat, cum maritus bona dissipat ludo frequenti, comparationibus, luxuriis, & similibus; tunc enim vxor partem sibi conuenientem surripere potest,

vt se indemnem seruet, & ex illa elemofynas, facere, quantum decens suæ familia sustentatio permittit: quia maritus non est concessa bonorum communium dissipatio, sed ministratio, de cuius essentia est, vt cedat in rei administrationem modum. Cum ergo tunc ipse maritus non administrat, sed dissipat, poterit vxor partem, quæ sibi contingit, accipere administrandam, neque teneatur in dissipationem consentire, sic Lessius *lib. 2. c. 12. dub. 14. n. 87.* Coninch *disp. 27. dub. 5. n. 58.* Bonacina *disp. 1. de restit. q. 10. p. 2. n. 9. vers. sexto.*

16 Quintò limitant, vt non procedat, si parentes eius, vel filij ex priori matrimonio haberi patiantur necessitatem, neque habeat bona propria, ex quibus illis prouideri possit, poterit tunc ex bonis communibus petita prius à marito licentia: quia æquum non est eius bona accipere, ipso renuente, si ipso consentiente accipi possunt. Ceterum tamen non peccat mortaliter, etiam si hanc licentiam petere omittat, quia vir non est, neque esse potest iniustus in tali elemofyna: siquidem negata licentia poterit vxor clam surripere, vt obligationem naturalem alendi sic sibi coniunctos exequatur, sic Lessius n. 78. Bonacina n. 9. Nauarr. *lib. 3. de restit. c. 1. n. 161.* Quam doctrinam extendunt supradicti Doctores ad fratres ob naturalem coniunctionem; spectat enim ad decentem vxoris statum, ipsi quæ honorem, ne fratres suos permittat egerere, cum bona habeat, ex quibus possit succurrere; fanteque *l. maritus 73. §. 1. ff. de iura dotium,* sibi, maneat matrimonio non perditur vxori ob has causas dos reddi potest, vt, subseq. alar. vt fundum idoneum amat, vt in exilium, vel in insulam legenti præter alimoniam, vt egerent virum, fratrem, fororæque sustineat.

17 Debet tamen vxor, quæ sic dederit, computare in sua parte, quando dissoluto matrimonio ad partitionem venerit cum viri hæredibus; quia non est æquum, vt ex alieno consanguineis succurrat, cum habeat propria, sic Lessius, & Bonacina *suprà.*

18 Tandem aduerto sermonem hucusque esse de elemofyna, quæ sit per pecuniam, aut simile. Nam si de elemofyna in adionibus humanis consistente loquamur, certum est, vxorem, filium, familias, religiosem, seruum posse liberè illam præstare, dummodo nihil deroget imperio illorum, quibus subditur, sic Suarez *disp. 7. sect. 2. n. 2.*

19 Sed inquirens, an elemofynæ coniugum computanda sit in parte, de qua possunt liberè disponere?

Spectato iure regio Castellæ nullus, qui legitimos descendentes habeat, poterit ultra quintam bonorum partem aliis extraneis liberaliter donare *l. 30. Tauri,* quæ est *l. 13. tit. 9. lib. 5. compilat. si tamen caret filiis,* & habet parentes, solum de tertia disponere poterit *l. 6. Tauri,* hodie *l. 1. tit. 8. lib. 5. compilat.* Dubium ergo est, an debeant elemofynæ in vita factæ computari in hac tertia, vel quinta parte; ita vt si excedant, non possit quis amplius disponere, sicut computantur in morte?

20 Breuiter respondeo (latius tractandum in materia de donationibus) si elemofynæ excessus grauior non appareat, sed potius prudens arbitrio videatur moderata, & conueniens conditioni, qualitatibus donantis, eiusque possibilitati nequaquam computanda sunt, in quinta, vel tertia bonorum parte, de quibus liberè potest disponere, sed ex toto acervo possessionis detrahendæ sunt, tanquam ea, quæ rigorose sunt debita. Ratio est, quia harum elemofynarum largitio ad rectam domus gubernationem, decentemque sustentationem donantis pertinet: quæ ratio cessat, cum elemofynæ sunt excessiue. Præterea excessus elemofynis defraudari hæredes possunt omni sua hereditate, si elemofynis moderatis, sic docent Molin. *tom. 2. tract. 2. disp. 282. §. dubium est.* Thomas Sanchez alios referens *lib. 6. de matrimon. disp. 34. n. 6. c. 11.*

PUNCTVM XIV.

Quibus danda sit elemofyna.

- 1 Facienda est indigenti, modo non foueat eius iniquitatem.
- 2 Vagabundus non est faciendæ elemofyna, nisi grauior indigentia.
- 3 Simulatio pauperi vera est elemofyna, qui affirmat.
- 4 Ex hac doctrina inferunt non esse obligatum restituere, tametsi obligatus sit deceptionem tollere.
- 5 Probabilis est nullam esse elemofynam ficto pauperi concessam, ipsamque obligatum esse restituere.
- 6 Satisque fundam. num. 3. adducto.
- 7 Facienda est restitutio domino, vel veris pauperibus.
- 8 Quibus pauperibus distribuenda est elemofyna, cum à testatore mandatum est in pauperes distribuere, & quia de filio spiritus testatoris.
- 9 Vni tantum non potest integra elemofyna distribuenda in pauperes concedi, neque alius pauperibus à designato.
- 10 Executor potest suis consanguineis pauperibus elemofynam in pauperes determinatos distribuendam concedere, fraudem cessante.

11 Constat apud omnes dandam esse pauperi indigenti, si iustus sit, siue iniustus, siue amicus, siue inimicus, modo

modo non creditur iniquitatem, & inimicitiam de elemosyna...

Ex his inferur patientibus necessitatem non ob amorem...

Difficultas est, an elemosyna data pauperi simulato, domini...

Hinc inferunt Coninch & Lessius sic elemosynam accipi...

Nihilominus dicendum est elemosynam datam sicut pauperi...

Ex his dissolvitur contrarium fundamentum. Ad confirmacionem...

reddat donationem irritam, secus e contra. Hinc est collationem...

7 Cui autem facienda sit haec restitutio, variant supradicti...

9 Secunda difficultas est, quibus pauperibus distribuenda...

9 Vni tantum integrum legatum non est concedendum, si in...

10 An vero executor sibi, suisque consanguineis distribuenda...

PUNCTUM VLT.

De elemosynarum quaestoribus.

- 1 Qui sint elemosynarum quaestores.
2 Qua prohibeantur elemosynarum quaestoribus.
3 Religiosi mendicantes non possunt ab ordinariis locorum impedi...

DE... ALAC...

- 6 Episcopus non potest licentiam postulandi concedere, si ex postulante quæstum sibi querit postulans, vel indulgentiam publicat. Secus si probata visa sit, neque signa quæstoris gerit.
- 7 Quid Lustratio, & Castellæ regno sancitum sit de his quæstoribus.
- 8 Episcopus in elemosynarum quæstiones animaduertere potest, tametsi exempti sint.

Quætores elemosynarum illi propriè dicuntur, qui elemosynas querendo, utilitatem sibi querunt, vt tradit, ex Baldo *consil. 17. volum. 1. Barbofa 3. part. de potestate Episcopi. allegat. 109. num. 6.* Quod dupliciter fit. Primò, si pio loco obligentur se daturos tantam quantitatem, modò illis concedatur integra elemosyna, quam sperant consequi. Secundo, si pius locus obligetur dare aliquam mercedem pro elemosynæ petitione.

Hi ergo elemosynarum quætores, quia falsas reliquias, indulgentias, & facultates publicabant, indecentèrque vivebant eam non leui reipublice Christiana detrimento: ideo in cap. cum ex eo de penitent. & remissionibus, & Clement. 2. eodem titulo, statutum est, ne abque facultate Sedis Apostolicæ, vel diocesani Episcopi hoc munus gerant, & tunc ne aliud prædicent, nec populo proponant, præter id quod in supradicta facultate continetur: quibus decretis inhærens Tridentin. *sess. 5. de reformatione. c. 21 in fine.* statuit, ne quætores elemosynarum, qui quæstuarij vulgò dicuntur, cuiuscumque conditionis existant, nullo modo nec pro alium prædicare præsumant, & contra facientes ab Episcopis, & ordinariis locorum, priuilegiis quibuscumque non obstantibus, opportunis remediis omnino arceantur. At quia hæc prohibitio sufficiens non fuit, vt eorum malitiæ remedium poneretur, sed potius magno fidelium scandalo quotidie augebatur, abque nulla spe emendationis, ideo Tridentin. *sess. 21. cap. 9. de reformatione,* statuit, vt posthac in quibuscumque Christianæ religionis locis eorum nomen, atque vltus penitus aboletur, neque ad officium huiusmodi exercendum vllatenus admittantur, non obstantibus priuilegiis, Ecclesiis, monasteriis, & hospitalibus, piis locis quibuscumque, cuiuscumque gradus, status, & dignitatis personis concessis, aut consuetudinibus etiam immemoralibus.

Circa huiusmodi decretum dubium exortum est, an regulares mendicantes impediri possint ab ordinario, ne elemosynas pro suis conuentibus perant? Alicui videbitur id fieri posse, quia reuocantur in dicto decreto omnia priuilegia, tam monasteriis, quam singularibus personis cuiuscumque conditionis existant, concessa. Caterùm omnino tenendum est, non posse ab ordinariis locorum talem petitionem impediri, sic optimè probat Nauarr. *lib. 3. de regularibus. cap. 79. n. 4. Emanuel Rodriguez tom. 2. regul. q. 57. art. 7. Barbofa 3. part. allegat. 109. num. 7.* Ratio est manifesta, tum quia à Sede Apostolica constituuntur mendicantes. Ergo nequit ab ordinario illis prohiberi mendicatio. Tum quia non sibi, sed communitati elemosynas querunt, eum proprium habere non possint. Ergo non sunt propriè quætores prohibiti à Concilio; Tum denique, quia ita sacra Concilij Congregatio declarauit, anno 1621. vt testatur Barbofa in hæc verba. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum censuit fratres ordinum mendicantium nequaquam posse ab Episcopis prohiberi quominus per se ipsos in diocesis, vbi habent conuentus, elemosynas querant: sed tantum si extra loca vbi monasteria existant, querant vluerint, teneri suorum superiorum licentiam ordinario ostendere. Ecce qua ratione solùm possunt ordinarij examinare licentias horum fratrum, si extra loca, vbi sunt conuentus, querant elemosynas: quòd si compertum fuerit, licentiam à suis Prælati habere, impediri non possint.

Secundum dubium est, an possit elemosynas petere tibi pauperi, vel alteri pio loco necessitate patienti abque vlla Pontificis, & diocesani licentia.

Respondeo posse, si nulla mercede accepta, neque indulgentiis, publicatis peras. Tum quia à Concilio non prohibentur elemosynarum quætores, qui abque vlla fraude gratis elemosynas colligunt, & indigentibus distribuant. Sed ad limum prohibentur, qui ex ipsis elemosynis alteri quæstis sibi lucrum querunt, & quæstum intendunt, vt bene ait Tufcus *tom. 6. verbo quætores, concl. 46.* Tum quia non vtuntur videntur ij quætores prohibiti, sed illi tantum, qui prædicando, vel publicando indulgentias concessas eis, qui manus porrexerint adiutrices: piis locis, quorum ipsi sunt quætores, & pro quibus elemosynas petunt. sic Nauarrus, *dicto consilio. 79. de regulariter alijs 33. de penitent. & remissione,* Emanuel Rodrig. *tomus 2. quæst. 57. numero 5.* qui inde colligunt. Nam decretum Tridentin. expeditum fuit ad declarationem, & confirmationem, cap. cum ex eo, & elem. ab usionibus, de penitent. & remissionibus. qui textus ponuntur sub titulo de penitent. & remissionibus, & in capitulis, qui tractant de indulgentiis, & de vsu, vel abusu quæstorum in illis prædicandis. Item colligunt ex sine prædicti decreti Tridentini, quatenus prohibet in vltimis verbis publicari indulgentias per quætores, & permittit earum publicationem per deputatos ab ordinariis cum assensu duorum ex Capitulo. Tum quia vsu receptum est, plures

querere elemosynas pro hospitali necessitate patiente, pro pauperibus in carcere confititibus, pro virginibus, & viduis honestis, ac proinde pio quibuslibet egenis: qui quætores non exterminantur, sed potius fouentur, & laudantur à Prælati Ecclesiæ, populòque Christiano, vt opus pietatis & charitati maxime contentaneum præstent. Signum ergo est hos quætores non esse prohibitos, sed illos tantum, qui lucrum temporale intendentes, mercede accepta huic operi incumbunt, vel vt placet Nauarr. & Rodrig. qui inluper indulgentias, & gratias prædicant concessas eis, qui manus adiutrices sibi porrexerint: quod non leuiter indicauit Concilium, eum in principio illius capitis dixerit, multa in diuersis Conciliis, Lateranen. Lugdunen. & Vienn. aduersus prauos elemosynarum quæstorum abusus remedia esse adhibita, tacite insinuans nihil aliud intendi, quam prauos vsus, & consuetudines quæstorum remouere, & eum subditum officium vllatenus admittendum, satis denotat quæstoris officio abutentes exterminari debere: non illos, qui pietate ducti officium nulla mercede accepta, nulla indulgentia publicata, exerceant: sic docent Tufcus, Nauarrus, Rodrig. *locis citatis.* August. Barbofa 3. *p. de potestate Episcopi. allegat. 109. n. 5. & 7. & in remissionibus ad Concilium sess. 21. c. 9.* Emanuel Saa *verbo quæstuarij in vtraque editione,* inquit. Quæstuarij elemosynam nullibi admittendi ex Concilio Tridentino, vbi tamen non prohibentur, qui sine indulgentiarum publicatione petunt pro se, aut loco pio, quive collectas elemosynas in pijs vsus erogant.

Verum etsi supradictum officium seruatis supradictis conditionibus abque diocesani licentia exercere potest. Nihilominus diocesanus poterit, & meritiò tibi prohibere exercendum, quousque sibi compertum sit nullum periculum scandali in tali exercitio adesse, seruatisque conditiones omnes, sub quibus facultas postulandi solet concedi, vt statim dicam. Ratio est, quia ad locorum ordinarios spectat licentias, & facultates concedere elemosynas per loca quarantidi Franciscus Leo in *theatro fori Ecclesiæ* p. 4. c. 2. n. 146. Barbofa *allegat. 109. num. 8.* Ergo etiam ad ipsos ordinarios spectat postulantes examinare, & prohibere qui sibi non satisfecerint: alias non erit satis huic ministerio consultum, & reipublica multitudine postulationum grauari poterit.

Tertio dubitatur, an possit Episcopus licentiam concedere postulandi elemosynas pro aliquo pio opere?

Respondeo nequaquam posse, si postulans quæstum ex postulatione querat, aut indulgentias, & facultates postulando publicat, quia Concilium hunc quæstorum vsus, & nomen penitus aboleri intendit, & eum aliquid concedit ex licentia ordinarij positentis publicari, ne populus Christianus hoc thesauro defraudetur, subiungit id fieri debere nulla mercede accepta, vt sic cælestes thesauros non ad quæstum, sed ad pietatē omnes intelligant exerceat. Vnde Pius V. omnes indulgentias à se, & prædecessoribus suis concessas, & in posterum cõcedendas quibuslibet personis, & locis, pro quibus obtinendis manus sunt porrigendæ adiutrices, etiam si ipsa sede Apostolica facultatem quæstuarum habuerint, sacratissime, & prudentissime reuocauit: testatur Gallex. in *Margarita casuum conscientia, verbo indulgentia primo* Barbofa *allegat. 109. n. 12.* Emmanuel Saa *verbo quæstuarij n. 2. in vtraque edit.* Verum si postulans neque indulgentias publicat, neque quæstum querit, poterit ordinarij et dare licentiam petendi, dummodo honeste, probateque vita sit, nec nomen, aut signum quæstoris gerat, sed elemosynarum collectoris. Quapropter non debet priuilegijs, aut reliquijs circumferre, neque campampulam portare, etiam instrumenta, & insignia quæstorum gerere ad excitandas personas, nec minis, aut terroribus ad elemosynas mouere, neque elemosynam tanquam debitam, aut solitam petere, neque vlli arte, aut prætextu dicendi orationes Beati Anronij, aut alterius sancti vel aliter pecuniam extorquere; sed simpliciter, modeste, & diligenter recipere quod sibi liberaliter fuerit oblatum. Neque debet super iis elemosynis vllam mentionem quouis modo facere, etiam in vtilitatem supradicti loci pij: sic decisum refert à sacra Congregatione Zerola *p. praxis episcopi. verbo quæstiones.* Barbofa *allegat. 109. n. 11. & in remissionibus Concilij, sess. 21.*

Vt autem omnes abusus horum quæstorum penitus abolerentur prudentissime in Lusitano regno *l. 5. tit. 109. & in legibus Castellæ l. 1. tit. 9. l. 1. & leg. 37. tit. 6. noua compilata.* statutum est, ne peritoria cuiusvis sancti permittantur à magistratibus regijs, nisi regie literæ ostendantur, quibus expresse nominetur persona, que elemosynam quæstura est; neque per se, neque per alios concionetur, aut indulgentias publicet. Quòd si aliter fiat, omnes elemosynæ ab eo quæstura quæstorij redemptionis captiuorum applicentur: sic alius relatis docet Barbofa *dicta alleg. 109. n. 13. & in remiss. Con. sess. 5. cap. 2. de reformat.*

Quarto dubitatur, an Episcopus animaduertere possit in prauos elemosynarum quætores, etiam si laici sint, aut exempti?

Respondeo esse omnino certam animaduertere posse, non obstante quolibet priuilegio, vel exemptione, sic definitur in *Clement. ab usibus, de penitent. & remissionibus.* ibi. Quætores autem, qui deinceps in præmissis, vel aliquo præmissorum deliquerint, vel alias etiam quibuscumque suis priuilegijs abusi fuerint, sic per

locorum Episcopo puniri volumus (nullo profus eisdem quaestoribus in hac parte privilegio suffragante, (quod a suis remuneratis ausibus qui ubique, vt communis habet assertio, nimis excuserunt, poene formidine propensius compellantur, & non ut Abbas ipsa sede Apostolica cap. ruarum n. 2. de privilegio.

DISPUTATIO III.

De alio externo charitatis effectu, qui est correctio.

Supradictae disputationis principio satis constat, opera misericordiae spiritualis enumerari septem scilicet, remittere iniuriam inimici, illam patienter ferre, orare pro ipso, & pro aliis fratris, miserum consolari, delinquentem punire, consulere, & corrigere. De remissione iniuriae satis diximus, cum de dilectione inimicorum haberemus sermonem, de oratione tract. 7. de religione agendum est. De consolatione miseri nihil speciale occurrit propter generalem doctrinam saepe positam de elemosyna corporali, esse, inquam, solarium adhibendum misero, si illo grauitur indigeat, & sine graui sua iactura comedere possit. Punire autem delinquentem potius ad officium iudicis, quam priuati pertinet, si tamen haec puniio decretaria sit, sub correctione fraterna comprehenditur, sicut & solatium.

PUNCTUM V.

Quid sit correctio, & an sit in praeepto, & cuius virtutis actus.

- 1 Correctio est sermo, quo proximum niteris emendare.
2 Alia est correctio fraterna, alia iuridica.
3 Praeceptum est correctionis fraterna.
4 Satis si quibusdam tacitis obiectiombus.
5 Semina sunt aliquot conditiones, vt obliget hoc praeeptum.
6 Oriur ex virtute charitatis hoc praeeptum.
7 Impleri potest per actum elicatum a charitate, val a virtute misericordiae.
8 Satisfieri huic praeepto potest, etiamsi ex prauo motiuo correctio-nem facias.

Omne correctionis in praesenti venit intelligendus quicunque sermo, quo proximum niteris emendare, siue emendatio sequatur, siue non ita cum D. Thom. 2. 2. quest. 33. artic. 1. & communi Theologorum, docet Greg. de Valent. disp. 3. quest. 10. p. 1.

Duplex est correctio. Alia est correctio fraterna, alia iuridica, correctio fraterna est, qua primò, & per se intendis bonum proximi; correctio vero iuridica, qua per se spectas bonum aliorum, qui per peccatum vitus scandalizantur, & bonum commune, quod turbati cuiusque peccato solet, idèque haec correctio ad iustitiam vindictiuam spectat. Correctio fraterna exerceri potest a patre in patrem, & ab inferiore in superiorem, & a superiori in inferiorem, quia ad illius exercitium nulla requiritur iurisdic-tio. At iudicialis correctio non potest esse ab alio, quam a superiore potestatem iurisdictionis habente, in praesenti igitur sermo est praecipue de correctione fraterna, non de iuridica. Agendumque est, an, & quando obliget, & quomodo.

Est praeeptum correctionis fraterna nemini Catholicorum potest esse dabitur; vt late probat Valen. disp. 3. q. 10. p. 2. Torrez disp. 86. dub. 1. Suarez tom. 4. de relig. lib. 10. cap. 7. num. 10. & constat ex illis verbis la pius repetitis Ecclesiast. 19. Corripite amicum corripite proximum, & traditur expressè ab Anaclero Papa, in cap. tam Sacerdotes. 2. q. 3. Fundamentumque habet in illo charitatis praeepto, Diliges proximum tuum, sicut te ipsum. Cum enim si rectè diligis, velle debes peccatum non committere, illudque procurare, ne animam occidas; idem debes velle, & procurare tuo proximo. Item ex charitatis, seu misericordiae praeepto tenentis proximi miseriam subleuare, si commodè poret; sed nulla maior miseria esse potest, quam peccatum, & regulariter ad illud auertendum est medium vniuersum correctio. Ergo tenentis illum adhibere. Item ex amore in Deum tenentis eius iniurias, & offensas impedire, si commodè possis.

Neque obstat ruina spiritualis esse proximo voluntaria, vt ab obligatione illam praecauendi excuseris; quia licet sit voluntaria, ab illa voluntate debes illum remouere, si commodè poret; ille enim est qui peccato desistere, ac difficultate potest ob peccati illecebras, vel ob determinationem suae prae voluntatis; hanc autem difficultatem obligaris iurare vincendum, vt bene dixit Valen. disp. 3. q. 10. p. 2. pag. 663. Responso.

Neque etiam obstat habenti bona propria te non teneri ex propriis elemosynam facere, quia non censetur esse in necessitate tuorum bonorum constitutus, teneris, inquam, ei propria bona ministrare, quia illis indiget, non tuis. At constitutus in periculo peccandi, & in peccatum vel ex passione vel ex malicia propensus, tuis monitis indiget, vt corrigatur. Teneris ergo illum corrigere. Ita Lorca 2. 2. quest. 33. disp. 4. n. 17. fine.

Hoc autem praeeptum (vt de te constat) affirmatiuum est, ac proinde obligat solum, cum aliqua circumstantia, & conditiones interueniunt. Tres sunt potissimae. Prima, vt proximus sit in graui necessitate spirituali constitutus. Secunda, vt possis absque graui tuo, tuorumque incommodo ei subuenire. Tertia, vt fructus ex tali correctione speretur. De quibus conditionibus in discursu disputationis est agendum.

Sed inquires, ex qua virtute oriatur hoc praeeptum? Aliqui dicunt oriri ex illa virtute, aduersus quam proximus peccat; quia quilibet virtus nos inclinatur non solum in se, sed in honestatem conferuare & contraia fugere, sed etiam in aliis.

Ceterum omnino tenendum est cum D. Thom. ferè ab omnibus recepto, 2. 2. quest. 32. art. 1. ex charitate Dei, & proximi hoc praeeptum correctionis oriri; quia haec virtus obligat quodlibet malum Dei, & proximi auertere, quoad fieri possit. Sed peccatum est vtrique malum, ergo obligat illud auertere. Aueri autem debet correctio. Ergo obligat ad correctionem exercendam. Neque obstat quodlibet virtutem nos inclinatur, vt eius honestatem tam in nobis, quam in aliis procuremus conferuare. Quia esto ad id inclinatur, non tamen obligat, aliàs contra honestatem peccares; quoties luxuriantem non impedires, & contra iustitiam, quoties furantem non corrigeres. Quod non est dicendum; quia neque omissione correctionis luxuriosi es intemperans, neque iniustus ex omissione correctionis iniustus; vt bene notauit Aegid. de Coninch. 2. 2. disp. 28. dub. 2. n. 12.

Cum vero huiusmodi praeeptum impletur, impleri potest per actum elicatum a charitate, & per actum misericordiae, quae reputatur virtus distincta. Si ex amore Dei, & desiderio, quo velis Deum non offendere, corripis proximum, actum charitatis elicis. Si vero ex voluntate subleuandi illum a miseria procedis, actum misericordiae facis; & ita explicandus est D. Thom. cum dicit esse actum charitatis, vt bene notauit Valentin. disp. 3. quest. 10. par. 1. pag. 651.

Vnum tamen est omnino certum, & indubitatum, ad satisfactionem huius praeepti non requiritur necessitè correctionem fieri ex hoc, vel illo motiuo charitatis, vel misericordiae. Nam etiamsi ex malo motiuo procedas, satisfacere potes praeepto correctionis, si sicuti satisfaceres praeepto ieiunij, vel Missae audiendae, vel elemosynae erogandae, etiamsi ex prauo fine ieiunares, Missam audires, vel elemosynam tribueres. Et ratio omnium est, quia haec praeepta non sunt de actibus virtutis residentibus in voluntate, sed de actibus externis misericordiae, temperantiae, vel religionis, qui integri esse possunt, etiamsi a voluntate deprauentur, vt latius in materia de legibus; & docet in praesenti Bannes 2. 2. quest. 33. art. 2. Ludouicus Torres ibi disputat. 86. dub. 1. pag. 1078.

PUNCTUM II.

Quem proximum ex supradicto praeepto obligaris corripere.

- 1 Exponitur status questionis.
2 Circa proximum qui peccatum non commisit, tamen si in occasione committendi illud versetur, non est propriè correctio.
3 Secus si peccatum commisit, & in periculo est illud iterum committendi.
4 Si proximus publicè peccat, & a republica permittitur, corripendus est, si spes sit emenda.
5 Peccatorem in peccato habituali existentem, absque periculo committendi peccatum aliquod actuale, aliqui affirmant esse obligationem correctionis.
6 Contrarium, vt probabilius defenditur.
7 Satis si fundam. n. 5. adducto.

Duplicem statum proximus habere potest. Primò potest esse in peccato. Secundò in illius occasione. In peccato esse potest habitualiter tantum, absque periculo iterum illud committendi, vel cum tali periculo.

Si proximus peccatum nullum commisit: at in periculo, & occasione illud committendi versatur. Propriè praeeptum correctionis, quatenus correctio est, non te obligat; quia dignus non est correctione, seu reprehensione, qui non deliquit: eaque de causa Christus Dominus non dixit, si peccatorus est frater tuus corripere illum, sed si peccauerit in te, tacitè iulius correctionem lapsam supponere. At esto hoc praeeptum non te obliget proximum corripere, obligaris tamen ex charitate Dei, & proximi eius peccatum quoad fieri potest, impedire; qui tunc non vt correctionis, sed vt defensionis honoris diuini, & boni proximi obligaris.